

Утвърдил на основание

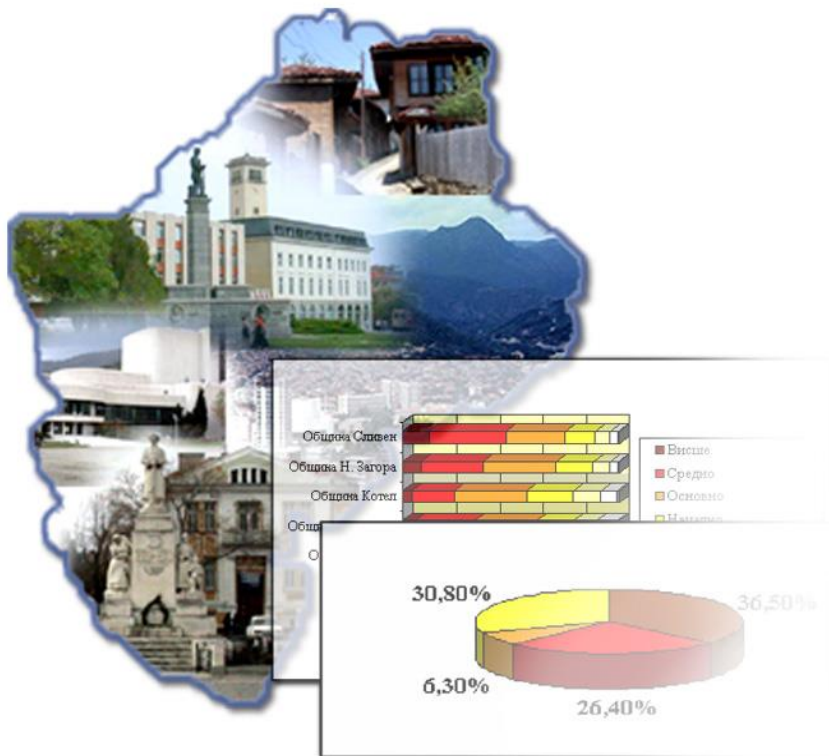
чл.14 от Закон за младежта: /П/

ЧАВДАР БОЖУРСКИ

Областен управител

на област Сливен

Областен план за младежта на област Сливен 2018 година

февруари 2018

СЪДЪРЖАНИЕ

- I Въведение**
- II Анализ на предизвикателствата пред младежта в област Сливен**
 - 1 Икономическа активност и кариерното развитие на младите хора
 - 2 Достъп до информация и качествени услуги
 - 3 Здравословен начин на живот на младите хора
 - 4 Превенция на социалното изключване на млади хора в неравностойно положение
 - 5 Развитие на младежко доброволчество
 - 6 Гражданска активност на младите хора
 - 7 Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони
 - 8 Развитие на межкултурния и международния диалог
 - 9 Ролята на младите хора в превенцията на престъпността
- III Приоритети и цели за провеждане на регионалната политика за младежта и мерки за постигането им**
- IV Описание на дейностите, които допринасят за постигане на целите на общинските и областен планове и националната стратегия за младежта – Приложение 3**
- V Организация и координация на дейностите за постигане на целите**
- VI Действия по наблюдение, оценка и актуализация на Областния план за младежта**
- VII Ред и начин за осигуряване на информация и публичност на плана**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областният план за младежта на област Сливен е разработен въз основа на приоритетите и стратегическите цели, заложи в Националната стратегия за младежта 2012-2020 г., в изпълнение на Закона за младежта и анализите на потребностите на младежите, представени от четирите общини в областта. Той разписва изпълнението на националната политика за младите хора в област Сливен на възраст от 15 до 29 г., формирана според техните потребности и синхронизирана с приоритетите на европейската политика за младежта, а именно:

- насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора;
- създаване на благоприятни условия за училищно и университетско образование и неформално обучение;
- професионално и личностно реализиране;
- осигуряване на информираност във всички сфери и аспекти на общественоекономическия живот;
- повишаване на гражданската активност;
- приобщаване към управлението на местно, областно и национално ниво, развитие на младите хора в малките населени места и селски райони, повишаване ролята на младежите в превенцията на престъпността.

Широкият обхват на проблемите, които засягат младите хора, налага прилагането на многосекторен подход в изпълнението на плана. В тази връзка не може да се отбележи напредък без успешното сътрудничество с други сектори, като образованието, трудовата заетост, равнопоставеността на половете, здравеопазването, конкурентоспособността и др.

Съгласно чл. 14 от Закон за младежта (обн. ДВ бр. 31 от 20.04.2012 г.) настоящият Областен план за младежта на област Сливен 2017 г. обобщава общинските планове за младежта на общините Сливен, Нова Загора, Котел и Твърдица, приети с решение на съответния общински съвет.

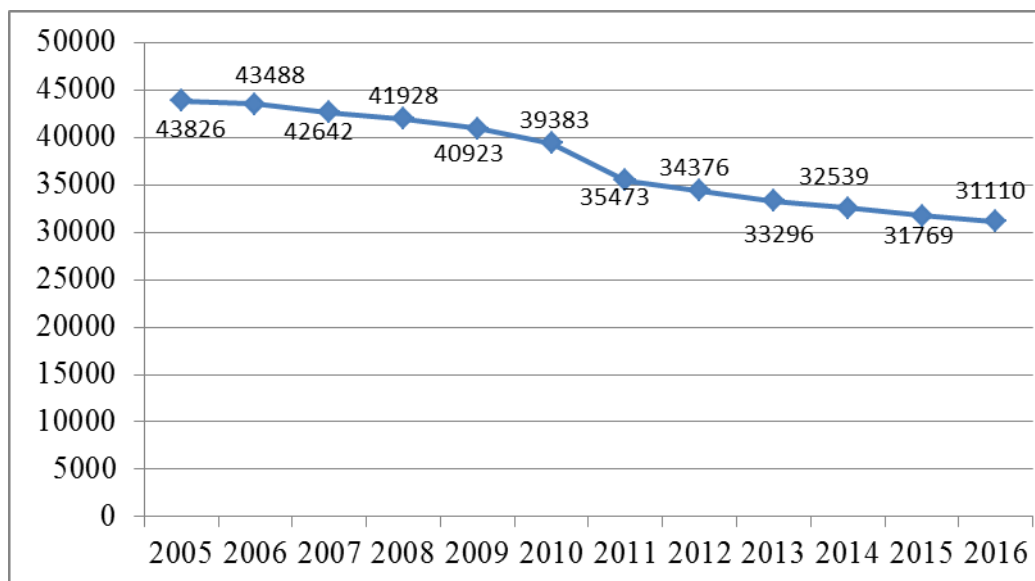
II. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДЕЖТА В ОБЛАСТ СЛИВЕН

Демографска перспектива

Основната характеристика на младежката общност в област Сливен, както и предизвикателствата пред нея, не са по-различни от тези на младежите в национален мащаб. Прогнозата на НСИ показва, че броят на младите хора в България намалява. Същата е тенденцията и в област Сливен. Въпреки това трябва да се изтъкне и фактът, че в област Сливен живее най-голям процент младо население на възраст до 18 г. в сравнение с цялата страна /около 20%/.

Между 2004 г. и 2016 г. населението на **област Сливен** е намаляло от 211 005 на 189 788 или с 21 217 души, като младите хора на възраст между 15 и 29 г. са намалели от 44 402 на 31 110 души или с 13 292 души.

Население на възраст между 15 и 29 г. в област Сливен, 2005 г. - 2016 г.

Източник: НСИ

Население на възраст между 15 и 29 г. по пол и местоживееене, 31.12.2016 г.

Област Сливен	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	Всичко	мъже	жени
15 - 19	10 465	5 360	5 105	6 788	3 479	3 309	3 677	1 881	1 796
20 - 24	9 546	4 914	4 632	6 028	3 094	2 934	3 518	1 820	1 698
25 - 29	11 099	5 863	5 236	7 225	3 793	3 432	3 874	2 070	1 804

Източник: НСИ

По отношение на етническата структура на населението в област Сливен делът на малцинствата значително превишава този за страната: 22,6% срещу 14,4%¹. От отговорилите на въпроса за самоопределяне общо 173 206 души, 132 697 души (76,6%) се самоопределят като българи, 20 478 (11,8%) - като роми, 16 784 (9,7%) – като турци, 1 954 (1,1%) – като други. Затова като цяло област Сливен може да се смята за типичен район на концентрация на етнически малцинства.

Население от 10 до 29 г. по етническа група, 01.02.2011² г.

Етническа група	Общо	Възраст (в навършени години) 10 - 19	Възраст (в навършени години) 20 - 29
Област Сливен	197 473	22 465	24 508
Отговорили	173 206	18 744	20 877
Българска	132 697	11 742	14 220
Турска	16 784	2 549	2 784
Ромска	20 478	4 179	3 573

¹ Данните за етническата структура са за лицата, отговорили на доброволния въпрос за самоопределяне по етническа група.

² Данни за етническата структура се събират при официалните преброявания на населението.

Друга	19 54	159	198
Не се самоопределят	1 293	115	102
Неотговорили	2 4267	3 721	3 631

Източник: НСИ

От горепосочената таблица е видно, че децата и младите хора от 10 до 29 г. в област Сливен са представени основно в три етнически групи: българска, ромска и турска.

1. Икономическа активност и кариерното развитие на младите хора

➤ Достъп до образование

Образователното равнище на населението твърде много зависи от стандарта на живот и от степента на развитие на производителните сили. Образователната структура влияе върху качеството на трудовите ресурси, а върху нея влияят социално-икономическото развитие и полово-възрастовата структура. Според данните от Преброяване 2011 образователна структура на лицата между 15 и 29 г. е следната:

Образователна структура, 01.02.2011 г.

Възрастова група	Общо	Степен на завършено образование					Никога не посещавали училище	Дете ³
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално		
Обл. Сливен	181 108	23 565	65 533	47 818	22 216	14 973	6 387	616
15 – 19	11 611	-	1 109	7 099	1 976	827	600	-
20 – 29	24 508	2 977	10 796	4 437	2 881	1 684	1 733	-

Източник: НСИ

Като цяло следва да се каже, че се наблюдава тревожна тенденция за увеличаване на неграмотните в **област Сливен**. По данни от Преброяване 2011 г. област Сливен е с най-много неграмотни като 10 109 от лицата над 7-годишна възраст или 5,7% са се определили като неграмотни. Общините с концентрация на етническо население – Твърдица и Котел, се характеризират с най-висока степен на този показател. Част от децата в областта не постъпват в училище. Процентът на записаните деца и младежи във всяка следваща степен на обучение намалява.

Влиянието на етническия състав на населението и наличието на центрове, в които са съсредоточени разнообразни учебни заведения (специализирани средни училища, професионални и езикови гимназии, филиал на ВУЗ), са определящи за степента на грамотност на ниво община.

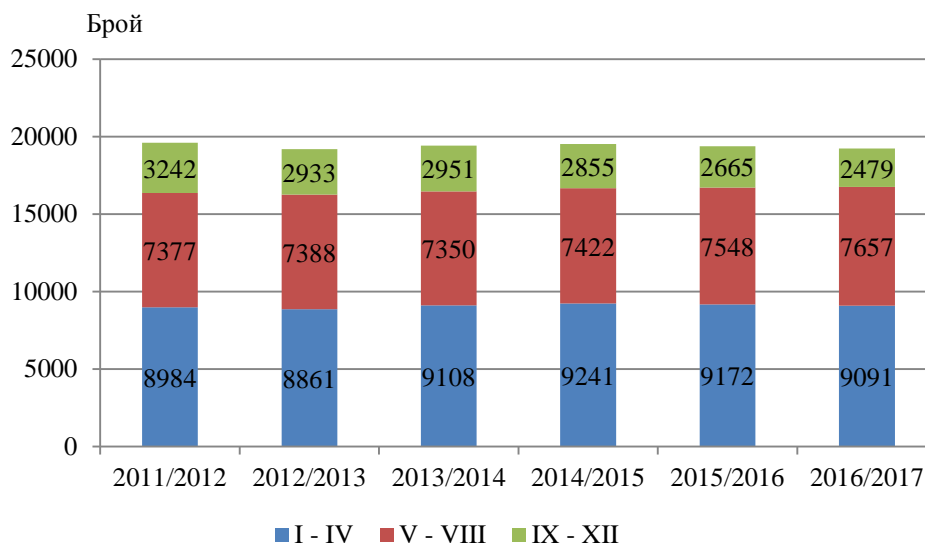
През учебната 2016/2017 г. системата на предучилищното и училищното образование в област Сливен включва 63 детски градини, 71 училища, 2 центъра за подкрепа за личностно развитие, 2 помощни училища (центрове за специална образователна подкрепа). Данните от последните 3 години показват тенденция на намаляване на броя на децата в детските градини и полудневните подготвителни групи към училищата, а в същото време слабо увеличаване броя на учениците в училищата (с изключение на учениците в община Котел). Причина за тази тенденция са предимно демографските, по-конкретно механичните процеси.

Броят на училищата в област Сливен намалява. За последните десетина години са закрити 18 училища. Като цяло намалелият брой учебни заведения се

³ Деца на 7 навършени години, които още не са тръгнали на училище.

отнася за средните училища. Броят на специализираните училища и професионални гимназии се запазва постоянен.

Ученици в общообразователните и специалните училища в област Сливен по групи класове

Източник: НСИ

В началото на учебната 2016/2017 година учебни занятия се водят в 62 общообразователни и специални училища, като броят на учениците тях е 19 227. В сравнение с предходната учебна година броят им намалява със 158, или с 0.8%.

През 2016 г. основно образование в общообразователните и специалните училища са завършили 1 388 ученици. През същата година диплома за завършено средно образование в общообразователните училища са получили 526 души.

Учителите в общообразователните и специални училища през учебната 2016/2017 г. са 1 211, или с 26 повече в сравнение с предходната година. На една паралелка в дневните общообразователни училища се падат средно по 23 ученици.

Професионалното образование и обучение през учебната 2016/2017 г. в област Сливен се осъществява в 13 професионални училища (по изкуства и спортни, професионални гимназии и професионални колежи с прием след средно образование). Общият брой на учащите в професионалното образование и обучение през тази учебна година е 3 680 и в сравнение с предходната учебна година намалява със 114, или с 3%.

Средно образование в професионалните гимназии, професионални училища и училища по изкуствата за придобиване на втора и трета степен професионална квалификация през 2016 г. са получили съответно 61 и 477 учащи. В тях учителите са 275 души.

По данни на РУО – Сливен непосещаващи училище през първия учебен срок на 2016/2017 г. са 199 ученици, като 127 от тях - поради отсъствия, а 72 ученици - поради социални и семейни причини. Няма отпаднали поради слаб успех. За сравнение през учебната 2015/16 година са отпаднали 428 ученици, а през 2014/2015 учебна година напусналите училище са били 512 ученици.

Най-често дефинираните от директорите на училища причини за напускане на училище от ученици от област Сливен са както следва:

- Социално-икономически причини: ниски доходи на родителите, неприемливи битови условия; безработни родители; децата остават вкъщи да се грижат за по-малките деца в семейството; децата се ангажират със сезонна работа;

- Семейни или етнокултурни причини: слаба заинтересованост на родителите за образованието на децата им; промяна на местожителството на семействата;

неграмотност и необразованост на родителите, децата подражават на този модел и нямат мотивация за учене;

- Миграцията на родителите - заминаване на ученици в чужбина заедно с родителите или учениците се отглеждат от роднини, които не са в състояние да упражняват ефективен контрол; преместване на ученици в други населени места;

- Педагогически причини – трудности при усвояването на учебното съдържание, обусловени от езиковата бариера, малък или никакъв контакт между родителите и училището, възрастови и личностни проблеми при израстването.

По данни на общините в област Сливен децата в училищна възраст, необхванати от образователната система са както следва:

Деца в училищна възраст, необхванати от образователната система	Община Сливен	Община Н. Загора	Община Котел	Община Твърдица
2011/2012 г.	266	454	61	110
2012/2013 г.	302	423	62	105
2013/2014 г.	234	436	51	98
2014/2015 г.	194	408	51	83
2015/2016 г.	185	431	24	48
2016/2017 г.	253	449	22	8

Източник: общини в област Сливен

Към настоящия момент на територията на **община Сливен** функционират следните училища:

- неспециализирани: две начални; двадесет и едно основни (осем средишни, две от които са и защитени); пет средни; три профилирани и шест професионални гимназии;

- специализирани: спортно училище; училище по изкуствата (Национална художествена гимназия);

- специални училища: Център за специална образователна подкрепа в гр. Сливен (бивше Помощно училище);

- Обслужващи звена: Център за подкрепа за личностно развитие - Детски комплекс – Сливен; Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – гр. Сливен.

Продължава да е налице проблемът с учениците, които напускат преждевременно училище, както и с децата необхванати от образователната система. Възможностите за бъдеща житейска и професионална реализация при тези деца и ученици са много по-малки и те са в по-голям риск от социална изолация.

В началото на учебната 2015/2016 г. в училищата на територията на община Сливен са се обучавали общо 14 707 ученици, а през учебната 2016/2017 година - общо 15 078 ученици.

Община Сливен активно ще продължи и през 2018 г. със свои експерти да участва в Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст приет с Решение № 373 от 05.07.2017 г. на Министерски съвет.

На територията на **община Нова Загора** действат двадесет и две детски градини, от които 5 са на територията на гр. Нова Загора, а седемнадесет в селата от общината и една детска ясла също разположена на територията на общинския център. Действащи са петнадесет учебни заведения, от които три начални училища (две в Нова Загора, едно в с. Караново), седем основни училища (едно в Нова Загора, шест в селата от общината), две средни училища, две професионални гимназии и Център за специална образователна подкрепа (находящи в гр. Нова Загора).

В общината обучението на изследваната целева група е съсредоточено в общинския център. За да бъде улеснен достъпът до него от младежите, живеещи в селата от общината, са осигурени автобусни превози на учениците до учебните им заведения. Разкритите паралелки в професионалните гимназии, както и профилираните паралелки в средните училища отговарят на тенденциите в развитието на икономиката на общината и региона.

Община Нова Загора от няколко години следва добрата практика за модернизиране и реновиране на училищната материална база, която създава отлични условия за протичане на нормален учебен процес и по-добро обучение на подрастващите. Голяма част от учебните заведения, разположени на територията на града, и част от тези на територията на общината, са с подобрени условия – санирани сгради, подобро оборудване на класните стаи, новоизградени или подобрени физкултурни салони и др.

По данни на Община Нова Загора продължава да намалява броят на учащите в двете средни училища и в двете професионални гимназии в общината – от 1053 ученици през учебната 2011/2012 г. до 734 през учебната 2016/2017 г. Причината за това е наблюдаваната демографска криза и миграционните проблеми, свързани с икономическото състояние на населението и търсенето на по-добра среда за професионална реализация и образование както на младежите, така и на техните семейства. Наблюдава се равномерен, но траен спад в броя на учащите във всяко учебно заведение. Основната причина за отпадане на учащите от системата на формалното образование е етническата принадлежност, особеностите, свързани с нея, бита и културата.

Основните причини за отпадане на младежите от системата на образованието са социални, етнокултурни, икономически, миграция на родителите и др. Процентът на отпадналите е по-висок в училищата с по-висока концентрация на лица, самоопределили се и принадлежащи към етнически групи, различни от българската. Затова като основна причина за отпадане на учащите може да се изведе етнокултурната принадлежност на лицата. Наблюдават се и ранни женитби, които са пречка за нормалното завършване на процеса на образование при младежите.

Основните мерки, предприети за предотвратяване на намаляването на отпадащите от учебния процес, съгласно Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020 г.), са:

- община Нова Загора с училищата СУ „Христо Ботев“, СУ „Иван Вазов“ и ПГСС са включени в електронната платформа на МОН – Система за ранно предупреждение за риск от отпадане в Северозападния и в Югоизточния райони;

- преминаване от дневна форма на обучение в: задочна (седемдесет ученика) и самостоятелна (осем ученика);

- придобиване на I степен на професионална квалификация на лица със СОП (шестнадесет ученика);

- валидиране на професионални знания, умения и компетентности.

Във всяко едно учебно заведение на територията на община Нова Загора се изготвя План за реализиране на дейностите по стратегията. Ежегодно се провеждат регионални срещи с представители на Министерство на образованието и науката, на които се отчитат резултатите, заложи в плановите документи и се реализира обмен на добри практики между учебните заведения.

В **община Котел** функционират 6 детски градини и 6 полудневни групи на 5 и 6 години към училищата с общо 453 деца в тях. Учениците се обучават в 11 училища, от които 1 СУ и 9 основни училища. В гр. Котел се намира и НУФИ ”Ф.Кутев”. В община Котел през учебната 2017/2018 г. се обучават 1541 ученици на възраст 7-19г. В цифрата не са включени учениците от НУФИ”Ф.Кутев”-250 ученика. За изтеклата 2016/2017 г. общо отпаднали от образованието ученици са 12 за цялата община. Те са концентрирани само в населените места с жители от ромски

произход - Градец, Мокрен, Пъдарево и Котел. Проблемът с отпадане от училище или непосещаването му въобще е главно с деца от ромски произход и от социално слаби семейства с недостиг на средства за прехрана и облекло. Самите родители са с много ниско образование, незаинтересовани са от учебно-възпитателния процес и в резултат е налице липсата на мотивация у децата за учене. По тези причини не са малко и ранните бракове на малолетни момичета.

В **община Твърдица** в общинските училища (1 НУ, 2 ОУ и 2 СУ) през учебната 2017-2018 година са приети за обучение 1712 ученици - I-XII клас. В учебните заведения са създадени необходимите условия за получаване на съвременно образование. В СУ „Н. Рилски“ са разкрити: една професионална паралелка с прием след 7 клас - Производствени технологии - текстил, облекло, обувки и кожи, професия - Оператор в производството на облекло и две профилирани паралелки с прием след 7 клас, а именно - профил хуманитарни науки и профил предприемачески. В СУ „Г. Каравелов“ гр. Шивачево има разкрити четири профилирани паралелки, които отговарят на желанията на деца и родители - профил технологичен информационни технологии и профил хуманитарни науки. Други възможности за обучение на младите хора от общината са школи по изкуства, спортни клубове, както и програми за младежки обучения към Бюро по труда – Нова Загора. Училищата работят по проекти: „Твоят Час“ ; „Без свободен час“, Проект „Нов шанс за успех“; НП ИКТ.

По инициатива и със съдействието на ръководството на Областна администрация Сливен и във връзка с механизма за обхващане на деца и ученици, в 7 населени места на област Сливен се проведеха срещи – беседи с родители на деца от ромския етнос. На срещите присъстваха адвокати, медиатори, социални работници, представители на УНИЦЕФ, на Център за майчино и детско здраве, НПО. Темите на разговорите бяха относно ползите от образованието, отговорно родителство, превенция на ранните бракове, родителски права и задължения.

➤ **Професионално ориентиране и реализация**

Държавен план-прием в област Сливен осъществяват 8 професионални гимназии, 3 профилирани гимназии, 9 средни училища, 1 спортно и 2 училища по изкуствата.

Ежегодно се провежда Панорама на образованието, организирана от РУО – Сливен, Центъра за кариерно ориентиране – Сливен и много училища. Представят се специфичните особености и привлекателните страни на професиите и профилите, които предлагат за обучение на младите хора от област Сливен. Паралелно с Панорамата на образованието в Центъра за кариерно ориентиране се провеждат дни на отворените врати и всички заинтересовани кандидат-гимназисти и кандидат-студенти имат възможността да подпомогнат собствения си избор на средно или висше училище.

➤ **Заетост и безработица сред младите хора; Възможности за заетост**

През 2017 г. средногодишният брой на безработните младежи до 29 г. от **област Сливен** е 1563, а дялът им от общия брой безработни в областта е 16.23%. Спрямо предходната година броят и дялът им бележат лек спад - с 319 безработни младежи и с 0.17 пункта средногодишно.

През годината най-голям е дялът на безработните младежи в община Твърдица – 20.85% от безработните в общината или 311 души. В община Сливен дялът на тази група безработни е 19.65% и наброяват 1262 младежи средногодишно. В община Нова Загора средно през годината младите безработни до 29 г. възраст са 143 или 12.51% от безработните. В Котел броят им е 166 и като дял представлява

6.86% от всички безработни. Само в община Сливен броят и делът на безработните младежи регистрира спад спрямо 2016 г., в общините Нова Загора и Котел се наблюдава ръст и на двата показателя, а в община Твърдица – ръст на дела им и лек спад на броя безработни младежи.

През 2017 г. в **община Сливен** се наблюдава спад на броя на безработните младежи до 29 годишна възраст, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ Сливен (с 282 лица). Към 31.12.2017 г. те наброяват 765, при 1047 в края на 2016 г. Относителният им дял спрямо общата съвкупност на регистрираните също бележи спад и е 16 на сто (18.6 на сто в края на 2016г.).

Доминиращата част от безработните младежи са в неравностойно положение на пазара на труда поради ниско образование и липса на професионална квалификация – 426 младежи (55.9 на сто) са с начално и по-ниско образование, а 596 (77.9 на сто) са без квалификация. Следват младежите със средно образование – 167 (21.8 на сто) и с основно образование – 115 лица (15 на сто). Сравнително малък е броят на младежите с висше образование, които активно търсят възможности за трудова реализация - 57 лица (7.5 на сто).

Общо 894 безработни младежи до 29 години, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ Сливен, са постъпили на работа през 2017г., от които 751 на първичния пазар на труда (несубсидирани работни места). Чрез изпълнението на различни програми и мерки за заетост за насърчаване на работодателите да разкриват работни места се увеличават възможностите за активиране на младите хора и устройването им на работа. Устроените на субсидирани работни места младежи са 143, от които по програми и мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта – 60 лица. По два проекта на Оперативна програма развитие на човешките ресурси (ОПРЧР) – схема „Младежка заетост“ и проект „Обучения и заетост на младите хора“ работа са започнали общо 83 лица. Младежки дом работи по проект на програма „Еразъм+“ и осигури работа на 2 младежи като супервайзер по проект „Различни, но заедно II“ и 1 младеж като ментор по проекти на програма „Еразъм+“. По Национална програма на младежта, подпрограма 1:МИКЦ осигури работа на 3 младежи като консултанти. Един младеж работи на 1/2 щат в Младежки дом.

През 2017г. Младежки дом и Младежки информационно-консултативен център (МИКЦ) Сливен работиха по програма Гаранцията за младежта - нов подход за борба с младежката безработица, който гарантира, на млади хора от 15 до 25 години - независимо дали са регистрирани в службите по заетостта или не – да получават качествено конкретно предложение в рамките на 4 месеца, след като са напуснали формалното образование или са останали без работа. В рамките на дейностите на Младежки дом и МИКЦ Сливен се търсиха младежи и съвместно с Дирекция „Бюро по труда“ - Сливен се запознаваха с възможностите на програмата и получиха подкрепа за работа, чиракуване, стаж или продължаващо обучение, което да е съобразено с нуждите и положението на всеки. В Младежки дом работи „младежки медиатор“ по програмата, подпомагащ младежката заетост в рамките на програма „Активиране на не активните лица от 15 до 29 години“.

През 2017 г. Дирекция „Бюро по труда“ Нова Загора продължава да реализира дейности в община Нова Загора по изпълнение на Националния план за действие на европейската гаранция за младежта. Националната гаранция за младежта на България предвижда, че всеки млад човек на възраст под 25 години ще получи добро предложение за работа, продължаване на образованието, чиракуването или стажуване в рамките на 4 месеца след като остане без работа или напусне системата на формалното образование. Посредническата дейност по осигуряване на заетост на търсещите работа лица през 2017 г. в Дирекция ”Бюро по труда” – Нова Загора е насочена към постигане на основната цел – повишаване качеството и разширяване обхвата на предлаганите посреднически и консултантски услуги.

Основен елемент от активната политика на трудовия пазар са програмите и мерките за насърчаване на заетостта, финансирани от държавния бюджет, както и активните схеми на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. Те са насочени, както към клиентите на Дирекция „Бюро по труда” в неравностойно положение (младежи, лица с трайно намалена работоспособност, продължително безработни лица), така и към работодателите. През 2017 г. се подпомагат финансово работодатели, които наемат на работа безработни лица до 29 г. по чл. 36, ал.1, чл.36, ал.2, чл.36а, чл. 41, чл.50, чл. 55д от ЗНЗ, както и по Програма „Старт в кариерата”, Национална програма за обучение и заетост на хора с трайни увреждания, Програма „Асистенти за хора с увреждания”, както и схеми на ОП”РЧР” – „Нова възможност за младежка заетост”, схема „Обучения и заетост за младите хора”.

През 2015 г. стартира Национална програма „Активиране на неактивните лица”, Компонент „Работа с неактивни лица”. По нея са обучени и назначени 35 общински младежки медиатори. В Община Нова Загора е назначено едно лице, което изпълнява функцията на посредник между неактивните младежи до 29 години, работодатели и Дирекция „Бюро по труда”. Неговата роля е да изпълнява дейности, свързани с идентифициране и активиране на младежи до 29-годишна възраст, които не работят, не учат и не са регистрирани в Дирекция „Бюро по труда”. Работата на медиатора е свързана с подпомагане на младите хора за включване в заетост или обучение в съответствие с индивидуалните им потребности: помощ при изготвяне и редактиране на автобиография, запознаване с различни техники за търсене на работа, избор на подходящо обучение. Чрез дейността на младежкия медиатор в Община Нова Загора през 2017г. са идентифицирани 219 неактивни младежи. От тях 102 са жени и 117 мъже . С начално и по-ниско образование са 45 младежи, с основно образование са 52 младежи, със средно образование са 81 младежи, с висше образование са 16 младежи. От идентифицираните 219 неактивни младежи 194 са се регистрирали в Дирекция „Бюро по труда”. Започнали работата с посредничеството на ДБТ са 41 младежи, като от тях 4 са по ОП “РЧР”. 14 младежи са започнали работата с посредничеството на младежкия медиатор.

Данните на Дирекция „Бюро по труда“ Котел за младежката безработица в **община Котел** към 31.12.2017 г. показват 204 регистрирани безработни младежи. По образователен признак най-висок е броят на регистрираните младежи с основно образование - 42, следват младежите със средно образование – 36, със средно професионално – 33, начално образование – 28 и с висше – 9.

Забелязва се тенденция за липса на желание от страна на работодателите да инвестират в обучени млади работници и служители. Условието на труд и ниското заплащане демотивират голяма част от младите хора. В повечето случаи те нямат практически и трудов опит по придобитата специалност след завършване на своето образование и трудно се включват на пазара на труда. Младите хора се превръщат в потенциален ресурс на заетостта в „сивата част” на икономиката. Завършилите училище и особено без професионална квалификация при възможност започват първата появила се работа, обикновено в сферата на услугите, търговията и обслужването без претенции към условията на труд и заплащане.

В Д”БТ”през изтеклата календарна година се предлага заетост на младежите по следните програми/схеми и мерки: НП”Старт в кариерата“ -1; чл. 36 от ЗНЗ – 5 младежи до 24 г. и 9 младежи до 29 г.; Чл.41 от ЗНЗ - 1; Схема”Подкрепа за заетостта на ОП”РЧР“ – 24 младежи до 24 г. и 23 младежи до 29 г.

В **община Твърдица** преминалите през Бюрото по труда пред 2017 г. младежи са 423. Започнали работата – 279, като от тях 14 по насърчителни мерки по ЗНЗ, 59 по схеми и проекти на ОП „РЧР”, 89 са регистрирани като трайно

безработни. Най-засегнати от безработицата са младежите от ромски произход поради липса на образование, професионална квалификация и опит.

2. Достъп до информация и качествени услуги

В динамичния и технологизиран живот на 21 век, близо $\frac{1}{4}$ от доброволно отговорилите на преброяването на населението през 2011 г., заявяват че разполагат и употребяват в своето домакинство кабелна телевизия, сателитна чиния, компютър и интернет. Информационните технологии масово навлизат в бита и работата.

Въпреки това, достъпът до специализирана информация, особено в малките населени места, и достъпът до специализирани консултации за младите хора е все още ограничен.

➤ Достъп до специализирана информация; Достъп до специализирани консултации и други услуги

Младежки информационно-консултативен център (МИКЦ) Сливен консултира и информира младежи и провежда кариерни срещи, дискусии и представяния. Подпомага развитието на личностния потенциал на учениците и младите хора. Предлага им консултации и информация за обучения, квалификация, мобилности и др. неформални дейности, надграждайки капацитета на младия човек. Инфо специалиста и кариерния консултант в работата си с учаща младеж организира срещи на терен в училище, запознава ги с различни професии, места за обучения, организира тренинги за развитие на личностните им качества. Предоставя възможности за психологически консултации, както и консултации със специалист социални дейности, бизнес консултант.

В Младежки дом Сливен функционира телефон за безплатна консултация на млади хора по различни проблеми касаещи младите хора - работа, образование, себепознаване, зависимост към наркотици и алкохол. Телефонът се обслужва от специалисти, които работят на доброволни начала през времето когато няма финансова подкрепа от ММС - педагог, психолог, бизнес консултант, кариерен консултант и арт и зумба терапевт. Обслужването на дейността е обезпечено с доброволен труд на специалистите на МИКЦ Сливен. Консултантският екип работи на терен в училища на територията на област Сливен. При финансовата подкрепа на Министерството на младежта и спорта по Национална програма за младежта 2015-2020, Подпрограма 1 МИКЦ, МИКЦ Сливен надгражда нови дейности, даващи възможност младите хора да получат информация и подкрепа за надграждане на умения свързани с чиракуване, стажуване, обучения и трудова заетост с новите възможности по програма „Гаранция за младите“ на ЕК.

Младежки дом организира кампания за безопасен интернет „Мрежа на доверие“. Целта е да се обучат децата и младежите от 11 до 17 години в безопасно дигитално образование. Чрез гледане на видео на Интерпол и презентации от Националния център за безопасен интернет, МОС Сливен и доброволците от Младежки дом проведоха над 15 беседи в училища в гр. Сливен.

Проведени са информационни срещи и запознаване на младите хора с публичните институции в България и Европейския съюз в часа на класа във всички общински училища от Младежки дом и доброволците по програма "Еразъм+". Младежкия общински съвет при Младежки дом работи по проект „180 дни ЕУфория“ свързан с Председателството на България на ЕС. С всички дейности и реализирането на проекта се информират младите хора с институциите и въпросите свързани с функционирането, финансирането и политиките на ЕС.

В Младежки дом работи Евродеск точка, която обслужва младите хора с актуална информация свързана с младежка мобилност, образование, доброволчество, пътуване и работа в Европа. Подпомага партньорството на младите

хора с младежки организации и институции от Европа за работа по младежки проекти и обучения, стажове, семинари и др. Предоставя достъп до информация за работа, стажове, чиракуване, обучения и участие в младежки програми и проекти. Едновременно с това предлага възможности на младите хора да развиват творчески способности и умения, организирани в различни клубове, творчески обединения и други форми осмислящи свободното време.

На територията на общинните **Нова Загора, Котел и Твърдица** няма изградени МИКЦ. Затова се наблюдава липса на специализирана информация за младежката местна, национална и международна политика, разработването на програми и инициативи. В известна степен за преодоляване на този дефицит, особено в по-малките населени места, спомага създадената мрежа от „Глобални библиотеки”.

През годината бяха организирани няколко срещи на младежите от училищата в община Твърдица с Младежки дом гр. Сливен, с Областния информационен център, на които младите хора бяха запознати с възможностите на оперативните програми до 2020 година с възможностите за заетост, за образователна и социална интеграция.

3. Здравословен начин на живот на младите хора

➤ Здравословен статус

През последните години в редица представителни за страната и региона изследвания и статистически данни бяха констатирани изключително тревожни тенденции по отношение на здравето на децата и младежите, свързани и с тяхното поведение, като:

- рисково сексуално поведение, висока честота на ранната бременност (до 18 г.) и увеличаване броя на абортите в същата възраст;
- прогресивно нарастващо разпространение на употреба и злоупотреба с психоактивни вещества - цигари, алкохол, наркотици, лекарствени средства и намаляване на възрастовите граници на употребяващите ги;
- нарастване нивата на агресивност и насилие сред децата и младежите;
- нарастване нивата на заболявания и смъртността от тях.

Психичното здраве на децата и младежите е друг значим обществен проблем. Направените изследвания сочат, че значителна част от младежкото население страда от емоционални и поведенчески проблеми, както и немалка част - от психични разстройства. Все още не е извършено мащабно и достатъчно представително проучване на тази проблематика на ниво община, което затруднява наличието на достатъчно данни за спецификата и мащабите съобразно броя на детското население и други обективни показатели, както и планирането на адекватни превантивни мерки. Психично-здравното благополучие на децата и младежите е в пряка зависимост от осигуряването на благоприятни условия за емоционалното им развитие. Изследванията в областта сочат, че все още капацитетът на семействата, училищата и институциите да предоставят отношения, чрез които децата и младежите да постигат самостоятелност и психично здраве, е нисък.

Анализите показват, че последното десетилетие на развитие, както на местно ниво така и на национално е белязано от демографска криза, характеризираща се със стабилна депопулация, при която относителният дял на гражданите над 60 годишна възраст е значителна част от общото население. Увеличаващата се група на възрастни над трудоспособна възраст, респективно увеличава потребността от гериатрична помощ. Процесите на стареене се проявяват по-силно в селата на общината, където в повечето случаи детското и младежко население е минимален процент и най-младата значима възрастова група започва след 40 години. Три са главните причини за тези процеси- ниски нива на раждаемостта, покачване на

смъртността, намаляване на естествения прираст при интензивна емиграция и то предимно на младото население.

Миграционните движения, които се развиват паралелно с процеса на стареене, както и ниската раждаемост, водят до неравномерно териториално разположение на стари хора и се формират териториални единици с концентрация на предимно стари хора. Структурата на заболяемостта в общината е в посока завишаване на заболяванията от групите на сърдечно-съдови, инфекциозни, онкологични, ендокринологични, психични заболявания.

Основните причини за влошаване на здравето на населението, вкл. и на младежите са бедността, нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене, постоянният дистрес, съчетани и с други рискови фактори, като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, ниска двигателна активност, ниска здравна култура и др.

Коефициентът на раждаемост в областта през 2016 г. е 12,26‰ при 12,62‰ през 2015 г., което запазва тенденцията от предходните години областта да е с по-високи показатели за раждаемост от средните за страната (за 2016 г. коефициент на раждаемост за страната е 9,1‰).

Високата раждаемост в област Сливен се дължи основно на специфичната етническа структура на региона с голям относителен дял на ромското население, за което е характерно раждането на по-голям брой деца. Все по-чести са случаите „деца раждат деца”, при които деца на 13-14г. раждат първите си деца, а на възраст 18-19 г. вече са родили по две и повече деца.

Живородени през 2016 г. по общини и възраст на майката /от целевата група/

Област/ Общини	Възраст на майката		
	под 20	20 - 24	25 - 29
Обл.Сливен	596	579	563
Сливен	316	324	364
Н. Загора	118	118	104
Котел	46	76	48
Твърдица	71	61	47

Източник: НСИ

През 2016 г. броят на живородените от майки под 18 години е 362. Най-голям е броят на жените родили на възраст 17 години – 144 майки, след тях са тези на възраст 23 години - 130, а на следващо място са майките на възраст 25 години – 129. Броят деца, родени от жени на възраст над 40 години е 42.

По данни на специалисти от най-голямата областна болница МБАЛ „Д-р И. Селимински“ АД – Сливен за 2017 г. се отчитат 164 непълнолетни родилки. Шест от момичетата са били на 13 години, 12 от тях са били четиринайсетгодишни, 27 – на 15 години, 70 – на 16 години и 79 са седемнайсетгодишните.

През 2016 г. коефициентът на детска смъртност (умрелите деца на възраст до една година на 1 000 живородени) за област Сливен е 8.6‰. Той бележи спад спрямо 2015 г. с 4.2 пункта и е най-ниският регистриран за областта в последните 15 години.

През 2016 г. най-голям е броят на починалите деца със заболявания от клас XVI – „Някои състояния, възникващи през перинаталния период” – 7 деца, което е 35% от всички починали и деца с вродени аномалии, деформации и хромозомни аберации – 7 деца с дял от 35%. На второ място сред причините за смърт при децата до 1 година са болестите на органите на кръвообръщението – 3 починали деца и дял от 15%.

Анализът на причините за сравнително високите стойности на показателя детска смъртност в Област Сливен, в сравнение с показателите за страната, показва наличието на следните проблемни области: Висок процент на ранните бременности; Висок брой на недоносените и децата с вродени малформации; Нисък социален статус на голяма част от населението в областта; Лоша здравна култура, поведение и навици на населението; Наличие на рискови групи от населението с висок социално-здравен риск; Негативни фактори, свързани с начина на живот в семействата – тютюнопушене, алкохол, наркотични вещества, рисково сексуално поведение, хранене, двигателна активност, психо - социален стрес

По данни на Регионална здравна инспекция Сливен през 2016 година при децата от 0 до 17 години са регистрирани 110 675 заболявания, при регистрирани 123 204 заболявания през 2015 година. При болестността сред децата от 0 до 17 години повече от половината от регистрираните заболявания /53,86% / са в клас „Болести на дихателната система” – 59 608 заболявания, което формира болестност сред децата в областта от 1 440, 71 заболявания на 1 000 деца. Следващи по тежест в структурата на болестността при децата са инфекциозните заболявания с дял от 11,26%. Регистрираните заболявания са 12 463 заболявания, което е 301,23 заболявания на 1 000 деца. С дял от 5,91% на трето място са болестите от класа „Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде с регистрирани 6 540 заболявания или това са 158,07 заболявания на 1 000 деца. Следват болестите на кожата и подкожната тъкан с 6 342 регистрирани случая, което формира болестност от 153,28 заболявания на 1 000 деца.

Регистрираните новооткрити заболявания при децата от 0 до 17 години през 2016 година са 63 523 заболявания, което е с 13 235 заболявания по-малко в сравнение с 2015 година, когато са регистрирани 76 758 заболявания. Формираната заболеваемост сред децата е 1 535,34 заболявания на 1 000 деца за 2016 година при 1 864,78 заболявания на 1 000 деца за 2015 година.

В структурно отношение, както и при болестността при децата водещи са заболяванията на дихателната система – 32 190 заболявания, което формира заболеваемост от 778,02 заболявания на 1 000 деца и дял от 50,67%. Следващи, с дял от 11,11% са инфекциозните заболявания. За отчетната година при децата са регистрирани 7 058 инфекциозни и паразитни заболявания или това са 170,59 случая на 1 000 деца. На трето място са заболяванията в клас „Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде” с дял от 5,99%, следвани от болестите на кожата и подкожната тъкан с дял от 6,70%.

Основните затруднения при изпълнението на **имунизационния календар** са свързани с трудности с обхвата с имунизации, особено при деца в неравностойно социално положение. Проблемите, свързани с постигането на висок обхват с планови имунизации, се отнасят преди всичко до групите с повишен риск и касаят най-вече ромската етническа група, децата без или с непостоянен адрес и децата без личен лекар. Обвързването на редовните имунизации със социалното подпомагане е една добра мярка за повишаване на имунизационния обхват.

От голямо значение и в положителна насока е ролята на **здравния медиатор**, който осъществява връзката между общопрактикуващите лекари и уязвимите общности. По отношение на дейността на здравните медиатори, в община Сливен са разкрити 5 щатни бройки за здравни медиатори, като същите са заети. Те обслужват двата обособени ромски квартала на град Сливен - кв. „Никола Кочев” и кв. „Надежда“. През 2017 година дейността на здравните медиатори се разшири и те правят посещения и в малките населени места в общината. В община Нова Загора от 2009 г. е обучен и назначен един здравен медиатор, основно и единствено за кв. „VI-

ти”, гр. Нова Загора. В община Котел е назначен един медиатор, а в община Твърдица трима.

➤ **Достъп до здравеопазване**

Здравната мрежа в **област Сливен** е изградена от различни по вид лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ. Но трябва да се подчертае, че разпределението на болниците и медицинските центрове в областта е неравномерно.

Към момента **болничният сектор** в Област Сливен включва 7 лечебни заведения, от които 4 многопрофилни болници за активно лечение, 2 специализирани болници за активно лечение и 1 специализирана болница за рехабилитация. В областта функционира и 1 център за кожно-венерически заболявания с легла. Три от болничните заведения са публична собственост (държавна и общинска), а 4 са частна собственост, което формира смесена публично-частна система за болнична помощ в областта.

На територията на Област Сливен функционира и Многопрофилна болнична база за активно лечение към ВМА-София.

В областта функционира и хоспис, който разполага с 8 легла.

Системата за **спешна медицинска помощ** в Област Сливен се състои от :

- ЦСМП-Сливен с разкрити 4 филиала във всяка община от областта – ФСМП-Сливен, ФСМП-Н.Загора, ФСМП-Твърдица и ФСМП-Котел;
- Спешно отделение на МБАЛ „Д-р Иван Селимински- Сливен” АД, гр. Сливен;
- В МБАЛ „Х.Димитър” ООД, гр. Сливен има разкрита структура по спешна инвазивна кардиология към отделението по кардиология и интензивно кардиологично лечение.

На територията област Сливен функционира и Многопрофилна болнична база за активно лечение към ВМА – София.

Лечебните заведения за **извънболнична помощ** и хосписи на територията на област Сливен са както следва:

- Общопрактикуващи лекари, сключили договор с НЗОК – 94;
- Лекари по дентална медицина, сключили договор с НЗОК – 124;
- Специалисти – амбулатория за специализирана медицинска помощ - 104;
- Диагностично-консултативни центрове – 3;
- Медицински центрове – 13;
- Дентални центрове – 1;
- Медико-диагностични лаборатории – 13;
- Медико-технически лаборатории – 22.

От регистрираните амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ, болшинството са в градовете от областта. В някои села липсват трайно пребиваващи там общопрактикуващи лекари. Най-ниска осигуреност на населението с ОПЛ има в общини Котел и Твърдица.

Трайното увеличаване на безработицата и липсата на доходи създават предпоставки голяма част от лицата, в т.ч. и младежите, да не са здравноосигурени и съответно да нямат възможност да получат необходимата здравна помощ. Сред здравноосигурените пък липсва редовно провеждане на профилактични прегледи.

➤ **Употреба на психотропни вещества, цигари, алкохол**

Основни причини за влошаване на здравето на населението, вкл. и на младежите, са освен бедността, нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене, постоянният дистрес, още и такива рискови фактори, като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, ниска двигателна активност, ниска здравна култура и др.

Проучванията на здравния риск при деца и младежи показва прогресивно намаляване на живущите в среда без тютюнев дим, като същевременно се отчита изключително тревожна тенденция на намаляване възрастовата граница на ползващи цигари, алкохол и други психоактивни вещества, както и нарастващо разпространение на употреба и злоупотреба с тях сред тази част от населението. Тенденциите са отчетени като цяло за страната, но младежкото население на област Сливен не прави изключение. Това обуславя и необходимостта от извършване на специализирани проучвания и изследвания в тази насока на ниво община.

Младежки съвет по наркотични вещества при Младежки дом работи и създава условия за дейности за превенция срещу различните видове зависимости, агресивно поведение и други асоциални прояви.

➤ **Физическа активност, спортни занимания и достъп до спортни обекти**

Един от основните ресурси за справяне със здравословните проблеми и подобряване здравния статус на подрастващите и младежите е практикуването на вид спорт, който освен че закалява и подобрява физическата дееспособност на индивида, също така възпитава нравствени ценности, дисциплина, контрол и самоконтрол и спомага за ценното оползотворяване на свободното време, в зависимост от интересите на младия човек.

Община Сливен разполага с една от най-добрите спортни бази в страната. Има шест покрити спортни зали (за баскетбол – спортна зала „Васил Левски”, за джудо, акробатика и скокове на батут – спортна зала „Младост”, за бокс и волейбол – спортен комплекс „Асеновец”, покрита лекоатлетическа писта – спортна зала „Дружба”, спортна зала за вдигане на тежести, спортна зала за борба) няколко стадиона, дванадесет открити тенис-корта, колодрум, хиподром и мотополигон „Бършен”. През 2017 г е открита и нова спортна зала за борба. Тези съоръжения се използват основно от лицензирани спортни клубове и организации за ежедневни тренировъчни занимания по установени правила и график. В тези бази се провеждат спортни мероприятия от националния и международен календар, когато домакин е община Сливен.

За масов спорт са изградени осемнадесет спортни площадки със свободен достъп. Функционират два открити и един закрит плавни басейни.

Младежки дом Сливен работи за стимулиране здравословния начин на живот на младите хора, като извършва превантивна дейност в следните направления: зависимост от наркотични вещества и алкохол, сексуално и репродуктивно здраве, подпомагане на връстници в неравностойно положение и младежи в риск.

На територията на **община Нова Загора** осъществяват дейност 14 спортни клуба и три туристически дружества. Въз основа на Наредба за условията и реда за финансиране на спортните клубове на територията на общината на отговарящите на изискванията на наредбата клубове се отпуска целева финансова субсидия. Чрез нея общината подпомага дейността на клубовете, развитието на високото спортно майсторство, част от издръжката за обучение на подрастващите спортисти. Освен предлаганите спортни занимания по време на формалното обучение на подрастващите, спортните клубове предлагат добра подготовка както за професионално ориентиралите се, така и за любителите. Все повече спортни клубове реализират проекти по програми чрез и финансирани от Министерство на младежта и спорта и съответните спортни федерации, които предлагат безплатно обучение на деца, подрастващи и любители по съответния вид спорт. От своя страна през последните години община Нова Загора предлага реализирането на богат спортен календар. В него са заложили както масови мероприятия, обхващащи всички възрастови групи, така и професионални състезания, чрез които подрастващите да се докоснат до големи спортисти и да последват техния пример. През 2017 г.

гражданите на община Нова Загора активно участваха в организираниите спортните мероприятия. Малки и големи се включиха с ентузиазъм в разнообразните спортни прояви. Изключително впечатление прави големия брой спортуващи в Нова Загора, спортната култура и създадените чудесни условия за спорт в града, и в спортна зала „Младост“ в частност. На лице са резултати в спортни прояви на регионално, национално и международно ниво. През 2017 г. за трета поредна година Нова Загора е домакин на Държавно първенство по кикбокс, стилове „K1” и „фул контакт”. Трийсет спортни клубове от цялата страна и над 200 състезатели в различните категории и възрастови групи взеха участие. С подкрепата на Община Нова Загора се проведе първи волейболен турнир за момичета.

В **община Котел** младежта се занимава по-активно със спорт в часовете по физкултура и в извънучилищните форми. Учениците участват в спортни празници, кросове, турнири и спортни състезания. Традиционно в града се провежда крос по лека атлетика посветен на патрона на училището – Г.С.Раковски през м. април. Всяко училище и детска градина ежегодно разработва спортен проект по реда на ПМС № 129/2000г. за предоставяне на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта.

В **община Твърдица** има изградена спортна база, която предоставя добри възможности за практикуване на различни видове спорт. Функционират клубове по футбол, волейбол, тенис на маса, ски, карате. Ремонтират се физкултурните салони, създават се нови спортни площадки в дворовете на училищата. Провеждат се състезания между училищните отбори за излъчване на участници в областния кръг на ученическите игри.

➤ **Достъп до информация за превенция на рискови практики и здравословен начин на живот и достъп до обучения и кампании по въпросите на спорта, здравето и др.**

▪ **Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните /МКБППМН/, Община Сливен**

През 2017 г. МКБППМН Сливен продължи своята работа освен с вече традиционни програми и дейности и с иновативни такива. Към нея индивидуална корекционно-възпитателна дейност изпълняваха обществени възпитатели. Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, предоставя възможност на училищата в община Сливен да разработят своите правантивни дейности и инициативи в партньорство. През изминалата 2017 година, 28 училища са реализирали своите инициативи, в които са обхванати над 8 400 ученици.

Консултативен кабинет работи по допълнително разработен статут и документация, чиято основна цел е превенцията на извършването на противообществени прояви и престъпления от подрастващите. През годината в Консултативния кабинет са консултирани 147 млади хора.

През 2017 г. бяха реализирани дейности с цел насърчаване на гражданското образование и обучение, като основно е работено по „Програма за повишаване правовата култура сред подрастващите.“ По оперативна цел Насърчаване на междукултурното и междукултурното опознаване, толерантност и диалог е работено по програма „Толерантност“ и програма „Дискриминация“.

▪ **Местна комисия за борба с трафика на хора** Сливен Местната комисия за борба с трафика на хора (МКБТХ) - гр. Сливен осъществява държавната политика и стратегия в областта на борбата с трафика на хора и координира взаимодействието между отделните ведомства и организации по прилагането на Закона за борба с трафика на хора. МКБТХ – Сливен осъществява обща, селективна и индикативна целенасочена превенция, и организира провеждането на

информационни, разяснителни и образователни кампании на местно ниво, за лица от рисковите групи на трафика на хора. Ежегодно МКБТХ – Сливен участва в организирането и провеждането на Академия за доброволци, която е ключов елемент в развитието на личностните качества и умения в децата. Доброволческият лагер събира ученици от цялата страна, които активно участват в дейностите по превенция на трафика на хора, част от националните и регионални информационни кампании в градовете, в които има изградени местни структури за борба с трафика на хора. В рамките на академията младежите получават познания за начините за предпазване от рискови ситуации, умения за прилагане на превантивни програми по теми, свързани с трафика на хора, развиват своите презентационни умения, и научават повече за елементите и структурата на обучителния процес по метода „връстници обучават връстници“. МКБТХ – Сливен организира специализирани обучения, семинари и дискуссионни форуми във връзка с актуалните тенденции свързани с престъплението „трафик на хора“ за експерти от различни институции, включително и на педагогически специалисти от образователната система, които имат ключова роля в личностното развитие на учениците.

В **община Нова Загора** Тенис клуб „Нова Загора“ изпълнява през 2017 г. проект „Активни и здрави“ по програма „Активизирай младите“ на Министерството на младежта и спорта за младежи и девойки от 15 до 29 години. Над 100 младежи от община Нова Загора взеха участие в програмата, чиято цел бе да даде възможност на младите хора в града да спортуват активно в рамките на проекта. Благодарение на спорта се осъществява превенция срещу негативните явления в обществото и възможност за усъвършенстване на ценностната система у подрастващите и младежите, формиране на социални качества - воля за победа, дисциплина, самоконтрол, чувство за отговорност, толерантност и умение за работа в екип.

Общински ученически парламент към МКБППМН изработи и разпространи през изминалата година анкети, свързани с разпространението и употребата на стимулиращи и енергийни напитки сред учениците.

В учебните програми по ЧК, ЗИП и СИП на всяко учебно заведение са заложили часове, в които учениците да се запознаят с рисково поведение и превантивни мерки, свързани със здравословно им състояние, начините на упражняване на физическа активност и спорт.

В **община Котел** в училищата се провеждат различни кампании срещу употребата на алкохол, цигари и наркотични вещества, както и се изнасят здравни беседи за болести, предавани по полов път, здравословно хранене, правилен режим на подрастващите, необходимостта от спорт и здравословен начин на живот.

Усилията са насочени към повишаване нивото на информираност и придобити умения за здравословен начин на живот. По-голяма част от усилията са насочени към младите хора от ромските квартали, защото все още се изисква настояща разяснителна работа по въпросите за личната хигиена, ранната бременност и раждане, за болестите предавани по полов път. Наднорменото тегло на немалка част от децата и учениците в резултат от обездвижването и неправилното хранене показва, че здравословния начин на живот не е залегнал в ежедневието на младите семейства и техните деца. Много остро стои и въпросът за употребата на алкохол от младежи и деца, като възрастовата граница постоянно пада. Теми за здравословен начин на живот се планират в тематичното разпределение на класните ръководители с участието на медицинско лице. Реализираните превантивни дейности и инициативи във всички училища на общината са насочени към предотвратяване на рисково поведение на децата и младите хора, свързано с употребата на наркотични вещества. Осъществяват се беседи, кампании за СПИН и алкохол и др.

4. Превенция на социалното изключване на млади хора в неравностойно положение

➤ Достъп до социални услуги

Достъпът до образование, здравеопазване и социални услуги има решаващо значение, както за превенцията, така и за преодоляването на последиците от социалното изключване и бедността.

Социалните услуги са ключов фактор за ефективно социално включване и участие в живота на обществото на уязвимите групи. Те се предоставят в общността и в специализирани институции.

На територията на област Сливен социални услуги в общността, подходящи за млади хора на възраст от 18 до 25 г. в риск са развити основно в общините Сливен и Нова Загора.

Община Сливен е една от водещите общини в предоставянето на социални услуги, които са насочени към социална защита на деца и млади хора и са в съответствие със социалната отговорност на местната власт.

Във всички стратегическите документи на община Сливен ясно е изведена необходимостта от развиване на подход към интеграция на съществуващите ресурси за подкрепа, който включва комплексни мерки и услуги, отчитащи реалните потребности на деца и млади хора. Комплексният подход създава предпоставки за обединяване на всички аспекти на социалното включване (вертикално и хоризонтално), като има споделена визия за по-добрия начин на предоставяне на услуги в контекста и на семейството като основна единица. Същевременно се създават и възможности и ресурси за изграждане на мрежи, които гарантират възможността за споделяне на практики и отговорности, здравни, образователни и социални услуги.

На територията на община Сливен функционират различни **Услуги в общността**, насочени към социална защита на деца и млади хора.

В тази група влизат услуги, които се предоставят в семейна среда или в среда близка до семейната. По своя смисъл те представляват алтернатива на настаняването на деца и младежи в институция и през последните години дават възможност да се реализира държавната политика за деинституционализация. Финансирането на тези услуги се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет:

- Дневен център за деца с увреждания „Св. Стилиян Детепазител”;
- Дневен център за възрастни с увреждания „Св. Стилиян Детепазител”;
- Защитено жилище за хора с умствена изостаналост – 2 бр.;
- Център за социална рехабилитация и интеграция.
- Комплекс за социални услуги за деца и семейства: Център за обществена подкрепа и Звено „Майка и бебе”;
- Общностен център
- Център за работа с деца на улицата;
- Преходно жилище;
- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания – Сливен – 2 бр.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания – 2 бр.;
- Дневен център за възрастни хора с психични увреждания.

На територията на община Сливен, заедно с БАСП и „Лекари на света”, се изпълнява няколкогодишен проект за семейно планиране. Проектът включва превенция (обучение и съвети относно семейно планиране), безплатен достъп до методи за контрацепция (спирали, таблетки, презервативи), медицински

консултации. Основната идея е да се създаде устойчив механизъм за достъп до безплатни методи за семейно планиране на всички нуждаещи се, които се намират в ситуация на уязвимост.

От месец октомври 2014 г. в Сливен е разкрит Център за майчино и детско здраве по проект на УНИЦЕФ България, с подкрепата на Министерство на здравеопазването, Агенцията за социално подпомагане, МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ и МЦ „Д-р Г. В. Миркович“. Центърът работи със семейства в цялата област, като има офиси в гр. Сливен и изнесени работни места в другите общински центрове в областта - Котел, Нова Загора и Твърдица. Основна дейност са патронажните грижи за всички бременни, родилки и деца до 3 години. С приоритет са семействата с повишен риск. Обучени медицински сестри и акушерки дават информация, консултации, съвети и насоки за здравословен живот по време на бременност и подготовка за раждане; психо-емоционална подготовка за родителство; основни грижи за новороденото и малкото дете; успешно кърмене, хранене и здравословно хранене на детето и др.

Младежки дом работи с млади хора от малките населени места - отдалечени от общинския център, младежи от различни етноси, деца и младежи със СОП, младежи от центровете от семеен тип и младежи с увреждания от "Синята къща", "Защитено жилище" и от "Инициатива и съпричастност". Създадени мобилни екипи за обслужване на млади хора в малките населени места. Предоставяне на консултации, обучения в читалища за младежки услуги и младежко пространство за осмисляне на свободното време.

Младежки дом и МИКЦ Сливен имат създадени добри партньорства със социални заведения на територията на община Сливен за подкрепа на деца и младежи за социално включване - функционира "Социално кафе", Зумба терапия и работят Арт работилници за развиване на умения и придобиване на знания. Доброволци от EVS работят неформално с децата и младежите за тяхното включване и адаптиране в младежката общност.

Младежки дом работи и подпомага Защитено жилище Сливен и Центровете за настаняване от семеен тип, деца и младежи със СОП и институции за деца и младежи с увреждания. Работи за тяхната адаптация и социализация в обществото. Надгражда умения за лична хигиена, здравословен начин на живот, трудови умения.

Община Нова Загора е единствен доставчик на социални услуги на територията на общината. Социални услуги се предоставят в специализирани институции или в семейна среда или среда блика до семейната. Финансирането на услугите се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет.

Единствената специализирана институция за деца и младежи, която функционира на територията на община Нова Загора, е Дом за деца лишени от родителски грижи (ДДЛРГ), с. Асеновец.

През 2017 г. 5 деца са настанени в КСУДС „Детство за всички“. Към 31.12.2017 г. настанените в специализираната институция ДДЛРГ са 7. През годината не са извеждани деца.

Социални услуги в общността:

- „Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи“ към КСУДС, с. Асеновец – услуга от резидентен тип, която осигурява условия и дава възможност за подготовка на децата за връщане в семейството. Основна цел на услугата е да се подкрепят родителите да вземат и отглеждат децата си в собствения си дом. Капацитетът на услугата е 15 деца и младежи от 5 до 16 години и техните семейства. През 2017г. са настанени 4 деца като за същите три са реинтегрирани в биологичните си семейства и едно дете е настанено във ВУИ „Христо Ботев“ с. Подем, обл. Плевен. От услугата са изведени още 7 деца като 3 от тях са реинтегрирани и 4 са осиновени;

- „Преходно жилище” към КСУДС, с. Асеновец – социална услуга от резидентен тип, която осигурява възможност и условия за водене на независим начин на живот с помощта на професионалисти. Основна цел на услугата е формиране на умения и стимулиране на готовност у клиента за окончателно напускане на специализираната институция. Капацитетът на услугата е 10 младежи и девойки над 16 годишна възраст. През периода 01.01.2017 г. – 31.12.2017 г. едно дете от Преходно жилище, с. Асеновец, община Нова Загора е изведено поради сключване на граждански брак;

- Детски дневен център, с. Асеновец – услугата дава възможност детето със специални потребности да остане в семейната среда и едновременно с това да бъдат задоволени неговите физически, образователни, здравни и социални потребности и емоционална сигурност. Капацитетът на Дневния център е 18 деца и младежи на възраст от 2 до 18 години, с физически, ментални и множествени увреждания. Осъществява се петдневно седмично обслужване;

- Защитено жилище за хора с умствена изостаналост, гр. Нова Загора – алтернативна форма на социални услуги в общността. Потребителите водят независим живот, подпомагани от специалисти – социални работници, трудотерапевт, социален педагог, медицински специалист. Защитеното жилище създава междинни условия за връзка между специализираната институция, полага грижи за хората с умствена изостаналост и обществото. То включва 10 потребители на социалната услуга с леки умствени увреждания на възраст между 18 и 35 г., изведени от Дом за деца и младежи с умствена изостаналост и СУПЗ. Защитено жилище работи по Програма за социална интеграция, която предвижда постоянна ангажираност на потребителите. Всички дейности са подчинени на идеята за придобиване и усъвършенстване на социални умения на европейския принцип „Нищо за хората с увреждания без тяхно участие”. Разполага с фитнес и други спортни уреди за поддържане физическото здраве на потребителите. Под ръководството на служителите младежите обработват зеленчукова градина в двора на жилището, чиято продукция се използва за приготвянето на храна и консервиране. Един от потребителите работи на трудов договор в частна фирма и един по Програма „Осигуряване на заетост на хора с трайни увреждания”. Останалите потребители имат изградени множество добри социални контакти.

- През 2016г. се разкри Център за обществена подкрепа в гр. Нова Загора с доставчик Община Нова Загора. Създаването на центъра е финансирано по проект „Подкрепа за деца в конфликт със закона, деца в риск и техните семейства“, изпълняван от УНИЦЕФ България.

Капацитетът на Център за обществена подкрепа е 50 потребители и предоставя следните услуги: предотвратяване на раздялата на деца от техните семейства, превенция на насилието и отпадане от училище, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви. През 2017г. се работи по 68 случая с 110 потребители, от тях 23 са младежи 15-18г.

По ПМС 137 от 05.07.2017 г. чрез социалната услуга „личен асистент“ се обслужват се 108 потребители, от тях 7 младежи.

В **община Котел** социалните работници от отдел „Социално подпомагане”, здравният медиатор чрез редовните домашни посещения в ромските квартали предоставят обучителни и консултативни услуги на бременните, родилките и майки с деца до 3 години с цел намаляване на рисковете от усложнения по време на бременност, изоставяне на децата след раждане, придобиване на навици за отглеждане на новородените.

Община Котел предоставя социални услуги на деца и възрастни в неравностойно положение: ЦНСТ – с капацитет 14 деца, Център за социална рехабилитация и интеграция - 30 места, Център за работа с деца на улицата – услуга за деца в риск, деца в конфликт със Закона и техните семейства. Към ЦРДУ от 2014г. функционира образователна услуга за деца на 2-4 г. възраст, които не са обхванати от детски градини от уязвими маргинализирани семейства. От миналата година функционира изнесена група към ЦРДУ в с. Градец. Дейностите, които се извършват в ЦСРИ – Котел са с цел подкрепа на индивидуалното развитие и разширяване на социалните умения на деца и лица с различни вид и степен на увреждане. Това са медицинска и социална рехабилитация, социално-правни консултации-здравни и психологически, трудотерапия, осъществяване на индивидуални програми за социално включване, формиране на мобилен екип за обхващане и на други населени места в общината.

На територията на **община Гвърдица** социалното подпомагане на хората в неравностойно положение от общината, включително и на младите хора, се осъществява в съответствие с изискванията на Закона за социалното подпомагане, Правилника за неговото прилагане и Закона за семейните помощи за деца. Социалните работници от отдел „Социално подпомагане”, медицинските сестри към центъра за майчино и детско здраве, медицинските медиатори чрез редовните домашни посещения в ромските квартали предоставят обучителни и консултативни услуги на бременните, родилките и майки с деца до 3-годишна възраст. Цели се намаляване на рисковете от усложнения по време на бременността, провежда се превантивна работа за свеждане до минимум на случаите за изоставяне на деца след раждането. Оказва се помощ на непълнолетните майки да придобият необходимите навици за отглеждане на новородените.

През 2017 година 28 деца със СОП са на ресурсно подпомагане. Това им помага за по-доброто включване в учебния процес, така и за интегрирането им с останалите ученици.

Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен се осъществява и в **Центровете за подкрепа за личностното развитие** и Центрове за специална образователна подкрепа /Помощни училища/, социални услуги, други организации.

На територията на област Сливен осъществяват дейност 2 центъра за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците – в гр. Сливен и гр. Котел. В другите две общини на областта не са създадени такива центрове. Центровете за специална образователна подкрепа /Помощни училища/ също са два – в гр. Сливен и гр. Нова Загора.

Центровете за подкрепа за личностно развитие в Сливен и Котел осъществяват общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18 годишна възраст, като организират и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта. Специално внимание се обръща на работата с деца със специални образователни потребности и деца в неравностойно социално положение, като за целта се търси подкрепата на неправителствени организации, на родителите, на местната власт. Подкрепата включва занимания по интереси.

5. Развитие на младежко доброволчество

Една от утвърдените, както в страната, така и в област Сливен младежки доброволчески организации е Български младежки червен кръст /БМЧК/.

Към Областен съвет на БЧК **Сливен** са изградени 19 младежки клуба, които иницират и участват активно в проекти и кампании по актуални за областта проблеми. Младите червенокръстци се включват в благотворителни акции, работят с деца и младежи със специални нужди, извършват обучения по първа помощ, участват в ученически екипи по първа помощ и младежки аварийни екипи, приобщават младите хора към хуманитарните ценности.

Дейността на Младежки дом е основана на доброволния труд на младите в правене на политики, дейности, кампании и инициативи в изпълнение на Общинската програма за младежки дейности. Организира благотворителни кампании за подпомагане лечението на нуждаещи се младежи, осигурява средства за обучение на млади хора в неравностойно положение чрез благотворителни инициативи, концерти, еко-кампании, информационни кампании и дейности при организиране на смислено свободно време.

Младежки дом и МИКЦ има 300 младежи доброволци обучени по метода „Връстници обучават връстници“. Работи на терен с младежи от кв. „Надежда“ и кв. „Комлука“ и Ромска младежка организация. Работи на терен във всички училища на територията на община Сливен. Организиране на прояви свързани със здравословен начин на живот - превенция на наркомания, тютюнопушене, агресия, трафик на хора, младежи в риск.

Младежки дом е акредитирана организация за посрещане и изпращане на доброволци по програма "Еразъм+". Работи и с млади хора доброволци в Младежки дом - над 500 Европейски доброволци - 6 дългосрочни от 2 проекта по Европейска доброволческа служба. Изпратели 4 младежи от Сливен за краткосрочен проект.

Проведени са над 40 информационни кампании за промотиране на доброволчеството, 2 обучения на младежки лидери „Доброволчеството личен избор или кауза“ и 18 дискусии.

Издадени са 200 сертификати на младежи участвали в доброволчески дейности и инициативи /14 Youthpass по международни проекти и 100 от участия на младежи в дейности на Младежки дом/ в доброволческа дейност по програма „Еразъм +“, както и на други млади хора, преки участници в доброволчески инициативи на Младежки дом. 20 младежи от региона са обучени при проведено едnodневно обучение за младежки лидери на тема „Доброволчеството - личен избор или кауза“. През 2017 година са включени 300 нови доброволци в различни дейности

МИКЦ Сливен и Младежки дом организира едnodневно обучение на доброволци в Твърдица и Сливен на тема „Доброволчеството личен пример или кауза“.

През 2017 г. се проведе Академия за доброволци, в която участваха доброволци към Местните комисии за борба с трафика на хора от цялата страна.

В **община Нова Загора** най-активното доброволческо ядро в общината са младите хора от БМЧК. На територията на Нова Загора продължават да функционират четири клуба. Многобройни са инициативите и мероприятията на младите червенокръстци в новозагорско. Младите хора са двигател и в основата на всяка акция в организацията на местно ниво. Те развиват особено широка здравно-просветна дейност.

В **община Котел** чрез своята активна работа доброволците от БМЧК в СУ”Г.С.Раковски” - Котел осмислят ежедневието си в подкрепа на обществени каузи, което е предпоставка за интеграция на младия човек за придобиване на нови знания и развитие на различни умения. На територията на общината има изграден един младежки клуб към училището. Дейността му е в изпълнение на приетите планове за работа и насоки за развитие и е съсредоточена в различните направления на дейност на организацията.

В **община Твърдица** доброволството е свързано с благотворителността. Особено дейни в това отношение са учениците, участващи в младежките клубове на БМЧК в СУ „Н.Рилски”, СУ „Г.Каравелов” гр. Шивачево и ОУ „Н.Вапцаров” с. Бяла паланка, клубовете „Млади възрожденци“ и клубовете по проект „Твоя час“. През 2017 година те активно участваха заедно със своите родители в организираните акции, благотворителни концерти и базари в помощ на абитуриенти сираци и полусираци.

От Общината отчитат, че доброволството не достатъчно развито и основните дейности на младежите в общината са свързани с благотворителност

6. Гражданска активност на младите хора

➤ **Свободно време – интереси и нагласи**

Младежки дом Сливен насърчава развитието на интересите и нагласите за активна позиция на младите хора. Провежда дейности, осмислящи тяхното свободно време – кръгли маси, конференции, дискусии, обучения, концерти, арт занимания, и др. организирани от и за младите хора.

МИКЦ Сливен и Младежки дом предоставят услуги за утвърждаване на младежко пространство за изява и за организиране на свободното време. Проведени са 42 дейности и младежки прояви на открито, организирани от младите хора за осмисляне на свободното време - концерти, флеш-моб, сцени за изява, уърк шопове, ателиета за изява. Организирани: 1 младежки фестивал, 4 конкурса за поезия, есе, рисунка, фотография, 5 еко акции, 4 благотворителни кампании, 2 спортни занимания съвместно с младежи с увреждания.

Подпомагане на младежки организации в сферата на реализиране на младежка политика - в реализиране на инициативи, реализиране на младежки проекти, обучения, инициативи свързани с местни политики и др. Съдейства при търсене на подкрепа пред Община и Общински съвет.

На територията на **община Нова Загора** работят множество институции, клубове, правителствени и неправителствени организации, създаващи благоприятни условия за рационално оползотворяване на свободното време на младите хора в зависимост от техните интереси и нагласи. Предлагат се разнообразни форми, които дават възможност на младите хора да участват активно във вземането на решения в делата на местната власт и да изразяват свободно своята гражданска позиция.

С цел участие на младите хора в обществения живот, община Нова Загора работи непрекъснато за реализирането на богат културен и спортен календар, насочен към тях.

Към НЧ „Д. П. Сивков – 1870” действа Школа по изкуства „Илия Аврамов”, в която през 2017 г. са се обучавали 110 деца в следните направления: клас „Балет”, клас „Изобразително изкуство”, клас „Поп пеене”, клас „Шахмат”, клас „Китара”, клас „Ударни инструменти”, клас „Цигулка и пиано”.

Емблематичен за общината е Детско-юношески фолклорен ансамбъл „Загорчета”. Основан през далечната 1986 г. вече 30 години той съхранява и популяризира българския дух и фолклор. В ансамбъла са участвали над 50 деца и младежи, които през свободното си време изучават български танцов и песенен фолклор. Към ансамбъла функционира и фолклорна формация „АЕДА”.

През 2017 г. продължават да функционират два клуба по интереси на територията на общината. И двата оглавявани от младежи, работещи с и за младите хора. Единият е клуб за народни песни, танци и обичаи – „Купонджии”, а другият – театрална школа „Trakia Vision”.

➤ **Възможности за пълноценно участие в гражданския живот и процеса на взимане на решения**

През декември 2013 г. в **Областна администрация Сливен** беше учреден Областен съвет на децата/младежите в област Сливен. В състава на Областния съвет на децата се включват представители на сформираните вече Общински съвети на децата в общините Сливен, Нова Загора, Котел и Твърдица. Дейностите по проекта са насочени към пилотното въвеждане на Механизма за детско участие, разработен от Съвета на децата към ДАЗД.

Младежки парламент при **Младежки дом – Сливен** организира и активира младежката общност в правене на политика за младите хора и работи в партньорство с местната власт в процеса на вземане на решения от и за младите. Подпомага утвърждаването на Европейската харта за участие на младите хора в живота на общините и региона. Стимулира активното включване на младежката общност в гражданския процес. Провежда дебати по актуални европейски, национални и местни политики и проблеми. Младежки дом е партньор на Министерството на образованието и науката по проект за създаване и функциониране на Детски младежки парламент на територията на община Сливен. Създадени и работещи са такива в 13 начални и основни училища, 11 средни училища и 15 селски /начални и средни/. Работи и Общински и областен Детски младежки съвет, които подпомага и съдейства в изпълнението на младежката стратегия на община Сливен и област Сливен.

В **община Нова Загора** към Местната комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) е създаден „Общински ученически парламент“, състоящ се от младежи от двете средни училища и двете гимназии. През годините Ученически парламент провежда множество ролеви игри, инициативи и се включва в благотворителни каузи и концерти. През 2017 г. Ученическият парламент подготви и проведе конкурсно шоу „Нова Загора търси талант“. През 2017 година осем от участниците в Общински ученически парламент бяха поканени и участваха в Национална пролетна среща на детските и младежки парламенти и съвети в България в гр. Стара Загора. Сесията работи по темата: „Младежки пространства“, дефинирайки младежките пространства като „физическа инфраструктура за младежка работа, неформално и самостоятелно учене, физическа активност и оползотворяване на свободното време от и за младите хора“.

По инициатива на МКБППМН Нова Загора ежегодно се провежда ден на „Ученическо местно самоуправление – Общинска администрация“. В проявата вземат участие ученици от IX, X и XI класове на средните училища в града. Те имат възможност да заместят в работата им служителите и ръководството на Община Нова Загора, да се запознаят с техните отговорности и предизвикателства. Традиционен е и деня за ученическо самоуправление, в който ученици, учители, директори и ръководен екип на училищата разменят своите роли. Ученически парламент периодично присъства на заседанията на Общински съвет – Нова Загора, като внася предложения за обсъждане и гласуване от съвета. Ежегодни са срещите с общинското ръководство, РУ МВР, Районна прокуратура и други институции, на които се разискват въпроси и проблеми на младите хора.

Преди 3 години на територията на **община Котел** бе учреден Общински съвет на деца и младежи. Той е доброволно младежко обединение, самоуправляващо се, демократично, не религиозно и политически необвързано. Общинският съвет на децата и младежите представя и обединява учениците от училищата в общината и стимулира ангажираността им към проблемите на децата и младежите в общината.

В **община Твърдица** може да се отбележи, че се повишава ангажираността на младежите, независимо от тяхната етническа принадлежност, в общественно-политическия живот на общината.

7. Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони

По данни на НСИ към 31.12.2016 г. броят на младите хора на възраст между 15-29 г. в **област Сливен** е 31 110 души, 20 041 от тях живеят в градовете на областта и 11 069 души в селата.

➤ **Достъп до образование и информация в малките населени места; Реализация на младите хора**

Оперативните цели, заложи в тази приоритетна област, мобилизират потенциала на младите хора в сферата на образованието, културата, трудовата заетост и участието им в обществения живот на ниво община, област, държава и са предпоставка за развитието на малките населени места. Като регион с много малцинствени групи /особено роми/ е необходимо реализирането на дейности, насочени приоритетно към повишаване образователното и културното ниво на младежите от този етнос с цел приобщаването им към националните и европейски ценности.

Община Сливен полага усилия за поевтиняване транспортните разходи на младежите, обучаващи се в средни училища, професионални и профилирани гимназии.

Община Сливен през 2017 г. успешно приключи проект „Устойчиво интегриране на младите хора от община Сливен на пазара на труда, които са в риск от социално изключване”, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г., приоритетна ос 1, процедура „Активни”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Инициатива за младежка заетост. Бенефициент на проекта е Община Сливен, в партньорство със Сдружение „Бизнес Център /Бизнес Инкубатор – Сливен“, Сдружение „Национална мрежа за бизнес развитие” и „Соник Старт” ООД. Проектът предостави възможности за обучение на 78 младежи по професията „работник в озеленяването” и част от професията „помощник в строителството”. Основна цел на дейността е младежите да придобият професионални умения по двете професии, кадри от които са необходими за поддържането на обществените места в град Сливен и някои от малките населени места на територията на общината. Община Сливен, като бенефициент, се ангажира с наемането на общо 75 младежи за период до 6 месеца в град Сливен и населените места в общината.

Младежки дом и МИКЦ провежда информационни кампании в малките градове и малките населени места за популяризиране на програма „Еразъм+“ с EVS. За 2017 година са проведени информационни кампании в училищата в гр. Котел, гр. Нова Загора, гр. Твърдица, гр. Шивачево и селата от балканския район - Бяла, Желю Войвода, Новачево, Стара река, Старо село, Камен, Самуилово, Сотиря.

Образованието в малките населени места в **община Нова Загора** се осъществява основно в учебните заведения. В селата функционират седемнадесет детски градини, едно начално училище и шест основни. Създадена е добра мрежа на организация, осигуряваща достъп на всеки младеж до качествено образование. За населените места без учебно заведение е организирано извозване на ученици от селищата до средишни училища. Всяко от учебните заведения е съхранило добрите традиции на българското образование и се стреми да изгради и наложи свой собствен облик.

По отношение на професионалната и личностна реализация на младите хора в селата се наблюдава голяма мобилност, тъй като голяма част от предлаганите работни места в общината се осигуряват от фирми, находящи се в общинския център. Възможност за реализация младите хора намират и в намиращият се на територията на общината ТЕЦ „Марица – Изток” 2.

В селата на **община Котел** младите хора имат свободен достъп до училища, читалища и библиотеки, където има такива. Участват активно в обществения живот на селото, в местните празници и други мероприятия, като се включват и в някои общински такива.

Все по-висок е процентът на младите хора, които ежедневно ползват интернет услуги, включително и в селата, а това е един от съвременните начини да бъдат добре информирани.

Все още младите хора предпочитат неформалните среди за общуване – събирания с приятели, спортни мероприятия, клубове и групи по интереси, интернет форуми и чатове.

Общинското ръководство на **община Твърдица** е създадо всичко необходимо младите хора от малките населени места да имат достъп до образование. В с. Сборище действа основно училище и целодневна градина, в с. Бяла паланка – училище и целодневна детска градина, като училището е средишно и защитено. В с. Оризари действа начално училище и целодневна детска градина. СУ „Г.Каравелов”, също средишно, предоставя възможност за придобиване на средно образование на учениците от с. Боров дол, с. Жълт бряг, с. Бяла паланка и с. Червенаково. Целодневната детска градина в града приема децата от с. Червенаково. В СУ „Н.Рилски” гр. Твърдица /средишно/ се обучават учениците от с. Оризари след завършване на началния етап и учениците от кв. Козарево. За пътуващи деца и ученици е осигурен транспорт. Всички ученици от средишните училища са на целодневно обучение, чрез което се организира тяхната подготовка и свободно време.

Достъпът до информация се улеснява от наличието на добра интернет връзка. С компютри са оборудвани всички училища, детски градини и повечето от читалищата.

На фона на безработицата в общината трудно може да се проследи трудовата реализация на младите хора от малките селища. В някои общински селища са останали само възрастните. За една голяма част от ромските младежи, които по брой преобладават в малките населени места, основен източник на доходи са социалните помощи. Малка част от тях са включени във временна заетост. Допълнителни средства придобиват от участие в кампаниите по прибиране на черешовата реколта, събират билки и гъби, сезонно намират работа в други краища на страната или в чужбина.

Малко на брой млади хора има заети в съществуващите земеделски кооперации и горското стопанство. Финансовата подкрепа на селскостопанските производители и животновъди дава възможност за развитие на семеен бизнес, в който намират реализация и млади семейства.

През 2017 г. в рамките на **Комуникационна стратегия на Република България** за Европейския съюз се проведеха 3 дискусии и 4 комуникационни инициативи – дискусии на читалища от областта:

- Областна администрация организира и проведе в партньорство с Областния информационен център Сливен 3 дискусии на теми, свързани с юбилейната десета годишнина от членството на България в Европейския съюз, резултатите от него и Председателството на Република България на Съвета на ЕС – в гр. Нова Загора, гр. Котел и гр. Твърдица. Срещите бяха насочени към широката общественост и протекоха при голям интерес и с много участници – представители на институции, организации, граждански структури, младежи.

- НЧ „Ангел Димитров 1937“ гр. Сливен, НЧ „Никола Йонков Вапцаров – 1926”, с. Съдиево, община Нова Загора, НЧ "Възраждане -1954", с. Ябланово, община Котел, НЧ "Просвета 1898", гр. Шивачево, община Твърдица в партньорство с Областна администрация организираха и проведеха 4 комуникационни инициативи

- дискусии, свързани с членството на България в Европейския съюз и Председателството на Република България на Съвета на ЕС.

➤ **Ангажираност на младите в граждански организации**

Важен проблем е слабата гражданска активност на младите хора, което е сериозна заплаха за демократичните механизми в бъдеще. Много от младежите предпочитат да се изявяват в неформални среди, като импровизирани събрания, интернет клубове, интернет форуми и чатове. Всяко читалище може да предостави зала за обществен живот на младите хора. Регистрирайки се като неформална организация, могат да кандидатстват за европейски средства с цел модернизиране на съответния клуб и повишаване степента си на образование, като се запознаят с културните национални и европейски ценности. По проекта на МОН в 15 училища са създадени Детски младежки съвети за изграждане на умения в отстояване граждански позиции на децата и младите хора. МИКЦ организира обучения, информационни срещи и консултации на терен за младите хора в малките населени места.

➤ **Възможности за прекарване на свободното време с осигуряване на достъп до информация и услуги**

В малките населени места читалищата са средищата на култура, образование и развлечение, от които могат да се възползват младите хора.

В Младежки дом Сливен се ангажират млади хора от малките населени места на **община Сливен** - отдалечени от общинския център, младежи от различни етноси, деца и младежи със СОП, младежи от центровете от семеен тип и младежи с увреждания, защитено жилище и от фондация „Инициатива и съпричастност“. Създадени са мобилни екипи за обслужване на млади хора в малките населени места. Предоставят се консултации, обучения в читалища за младежки услуги и младежко пространство за осмисляне на свободното време.

На територията на община Сливен са регистрирани и развиват своята дейност 54 бр. читалищни организации, като 15 от тях са в града. Читалищата по своята същност са най-старите и най-демократични културни организации, които създават в конкретното населено място възможности за реализирането на инициативи, подкрепящи културния календар на местната общност и за създаване на възможности за осмисляне на свободното време на младите хора. Основната цел на читалищата в наши дни е да функционират като модерни, многопрофилни, многоцелеви и активни центрове със съществено значение за развитието на местните общности, фактор за обогатяване местния културен живот, социалната и образователна дейност, запазване на традициите, възпитаване в национално самосъзнание, осигуряване на достъп до информация.

Търсят се възможности за подпомагане развитието на младите хора чрез подкрепа на участието им в местни, национални и международни фестивали и семинари. Стотици младежи са включени в различни форми на творчески дейности – музикални и танцови, литературни, театрални, живопис, фотография и др.

Читалищата, посредством своите библиотеки са единственият проводник на ограмотяване или самоусъвършенстване и повишаване на нивото на грамотност в малките населени места, в които не винаги има и училище. Целенасочена дейност с деца и младежи е приобщаване към книгата и четенето чрез развиването на различни форми на дейност. Резултатите показват, че младите хора проявяват все по-голям интерес към образователните инициативи провеждани в читалищата и броят на учениците, обхванати в извънкласни дейности в читалищата расте ежегодно.

В **община Нова Загора** читалищата в малките населени места са средищата на култура, образование и развлечение, от които се възползват младите хора. В свободното си време се организират и участват в танцови, певчески и културни

клубове по интереси. С цел участието им в обществения живот община Нова Загора работи непрекъснато за реализирането на богат културен календар. В традиция са се превърнали детски песенен фестивал „Ружа Пенева”, провеждан в с. Стоил войвода; Национален преглед на любителските селски театри в с. Кортен; Национален преглед на многогласните хорове и групи за народно пеене в с. Кортен; Великденски събор-надпяване „Минчо Недялков” – с. Еленово.

На територията на общината функционират 33 читалища, от които две развиват дейност в Нова Загора, а останалите 31 – в селата. . В с. Стоил войвода и с. Кортен функционират по две читалища. Почти във всички читалища съществуват и развиват дейност различни по обхват любителски формации. В по-голямата си част това са фолклорни състави и певчески колективи. С цел тяхното подпомагане и стимулиране ежегодно общината провежда прегледи на любителското читалищно творчество.

В няколко населени места са изградени спортни площадки с изкуствена настилка и фитнес зали, които дават възможност на младежите да спортуват и да оползотворяват рационално свободното си време. Община Нова Загора ежегодно организира и провежда футболни турнири за малките населени места. Те осигуряват възможността младите хора да спортуват в рамките на няколко месеца.

Община Котел и община Твърдица отчитат, че възможностите за професионална и социална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони на територията на двете общини са все още ограничени. На територията на община Котел развиват дейност 15 читалища, а в община Твърдица – 9.

От 2010 г. на национално ниво по проект „Глобални библиотеки” се създаде мрежа от т.н. „Глобални библиотеки”, които разполагат с достъп до интернет.

➤ **Участие в младежки организации, младежки съвети и местни инициативи**

В **Младежки дом Сливен** работи Младежки парламент съвместно с младежките организации на територията на община Сливен, ученически съвети и младежки неформални групи. Дава се възможност на младите хора и младежките лидери да инициират и формират активно гражданско участие при реализиране на младежки политики и решаване на проблеми. Стимулира се неформалното образование като форма на придобиване на знания и умения за съпричастност, адаптиране в живота и гражданско участие. Подпомага и младежки организации в инициране и стимулиране на младежката активност и осмисляне на свободното време.

Организиран се и се провеждат избори за Детски младежки съвет и тяхното утвърждаване като форма за младежко самоуправление във всички училища. Провеждат се срещи за реализиране на младежка политика – обсъждане на общинска стратегия и общински план за младите, както и оценка на политики по отношение на децата и младите хора за подобряване стандарта на живот и достъпа до услуги.

8. Развитие на межкултурния и международния диалог

➤ **Отношение към различието (толерантност)**

През 2013 г. беше разработена и приета Областна стратегия за интегриране на ромите (2012-2020). Шест са приоритетните области за интервенция: образование; здравеопазване; жилищни условия; заетост и социално включване; върховенство на закона и недискриминация; култура и медии.

На тази основа четирите общини на територията на област Сливен разработиха свои планове за действие за интегриране на ромите и живеещи при

сходни условия граждани за периода с времеви обхват 2014-2017 г. Те са приети от общинските съвети и са приложения към областната стратегия.

Младежки дом Сливен работи за приобщаване на младежи от различните етноси и младежи със здравословни и социални проблеми. Създава условия за приемане на различията и утвърждаване на толерантността сред младежката общност. Участва съвместно в младежки инициативи, акции, концерти и показва съпричастност към различията. Организира срещи на млади хора с различен произход и националност, като възможност да споделят културните си традиции, важни събития от историческия, икономическия и социален живот на страната, която представляват. Работи на терен в кв. „Надежда” /с изцяло ромско население/ и в малките населени места на община Сливен.

Ежегодно през месец ноември в **община Нова Загора** се провежда „Седмица на толерантността“ във всички училища на територията на общината.

Провеждат се обучения на родителите от ромското население за повишаване на правната им култура, с цел преодоляване на негативните стереотипи и изграждане на толерантни взаимоотношения.

➤ **Отношение към ЕС – чувство на принадлежност**

В сътрудничество с Европейски център и Европа Директно, **Младежки дом Сливен** реализира дейности за изпълнение на проекти и програми. Работи и подпомага позитивното отношение на младежите към ЕС. Инициира дейности за приобщаване към европейското семейство – организира информационни кампании по места за запознаване на младите хора с европейските ценности и институции. Представя културата и традициите на страните от Европейския съюз. Инвестира в знания, умения и компетентности насочени към младите хора, институции, организации и обществото като цяло, като допринасят за растежа и осигурява благоденствие и социално приобщаване в Европа и извън нейните граници.

➤ **Връзки с други общности – пътувания в страни от ЕС, други страни, проблеми**

Чрез **Младежки дом Сливен** се осъществяват дейности в международни партньорства с Италия, Испания, Португалия, Румъния, Франция, Великобритания, Словения, Гърция, Турция, Полша, Австрия, Грузия, Кипър, Сърбия и Македония. Младежки дом изпълнява международни проекти за утвърждаване на младежката политика. Стимулира мобилността на младите в Европа и активно работи за доброволчеството като ценност на стимулиране на младежките умения чрез „учене чрез действие”.

От **Община Котел** отчитат, че пътуванията на младите хора от общината в страните от ЕС са свързани най-често с намиране на работа и им дават възможност да се запознаят с живота на хората в европейските страни. Това опознаване кара децата от семействата, които вече трайно са се установили в някоя държава от ЕС, да не искат да се връщат обратно.

В **община Твърдица** през 2017 година продължиха традиционните връзки между двете Твърдици – българската и молдовската. Делегация от братска Твърдица уважи празника на града Петковден. Добри са отношенията и с българската общност в унгарския град Шорок шар, на празника на града община Твърдица откри пешеходна алея на името на побратимения град.

➤ **Участие в международни инициативи, обмени, срещи и други прояви**

Младежки дом Сливен работи по програма „Еразъм+” на ЕК. Реализира проекти по Дейност 2 - акредитирана организация е за изпращане и посрещане на европейски доброволци по програмата. Годишно изпълнява по 2 EVS проекта. Работи и създава мрежа за активните участници в младежките дейности и

организации. Осъществява обучение на младежки работници и работа в мрежа /съвместно с Турция, Австрия и Румъния/. Инициира срещи между младите хора и отговорниците за младежката политика в Румъния.

В **община Нова Загора** младите хора участват в международни инициативи, изложби, обмени, срещи и други прояви.

➤ **Участие в проекти по международни програми**

Програмата „Еразъм+” на ЕС цели реализацията на проекти, свързани с приоритетите на Националната стратегия за младежка политика. **Младежки дом Сливен** изпълнява проекти, като си партнира с много европейски страни в утвърждаването на европейско гражданство, европейски ценности и културно разнообразие. Подпомага млади хора в уменията да пишат и реализират проекти. Осъществява дейности по младежки обмен, работа в мрежа, младежка политика и доброволчество. Популяризира програма „Еразъм+” на ЕС.

9. Ролята на младите хора в превенцията на престъпността

Факторите, които обуславят наличието на рисково поведение, са занижен родителски контрол, криминогенна семейна и приятелска среда, ниска образованост, нарастващ процент на младежка безработица, ниска степен на уважение към правоохранителните и правораздавателните органи.

Като структура обединяваща усилията на местната власт за изпълнение на младежката политика **Младежки дом Сливен** работи за създаване на доверие в общуването с младите хора и преодоляване на рисково и девиантно поведение – консултира проблемни млади хора и оказва специализирана подкрепа на младежи, учители и родители. Изнесени екипи в училище чрез дискусии и беседи търсят възможности за решаване на конфликти, рисково поведение и др. за младежи от училищата на община Сливен.

През годината МИКЦ и Младежки дом организираха 12 обучения на младежки лидери за младежи от градовете и някои малките населени места от областта. Изпълняват Програма за превенция на противообществените прояви сред подрастващите.

В **община Сливен** Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните реализира ежегодно превантивни програми /описани по-горе/.

В **община Нова Загора** през 2017г. престъпленията и противообществените прояви, извършени от малолетни и непълнолетни лица, са кражби, грабежи и нарушения на обществения ред в учебните заведения и извън тях. По-голяма част от извършителите на тези прояви са лица, които се водят на отчет в Детска педагогическа стая при РУ на МВР – Нова Загора. Спрямо тях са прилагани възпитателни мерки, образувани са досъдебни производства, като по част от тях са привлечени в качеството им на обвиняеми.

Във връзка с опазване сигурността на подрастващите, Районно управление – Нова Загора инициира и провежда срещи с представители на училищните ръководства, училищните и родителските настоятелства. През 2017 г. са проведени 12 срещи с директори на учебни заведения, 8 срещи с ОЗД. Съвместно със служителите на сектор КАТ-ПП са изнесени 10 беседи в различни учебни заведения преди настъпване на лятната ваканция. Те са във връзка със спазване на „Закона за движение по пътищата” и недопускане на инциденти с деца през летните месеци. Ежемесечно ИДПС участва в пробационните съвети във връзка с наложени мерки на пълнолетни и непълнолетни лица. Изготвен е план по програма „Работа на полицията в училище”.

За цялата учебна година са предвидени часови графици за присъствие на униформени служители от Районно управление – Нова Загора на най-уязвимите места около учебните заведения.

Продължава дейността по програма „Работа на полицията в училище“; провеждането на редовни срещи с директорите и ръководствата на учебните заведения в община Нова Загора във връзка с превантивната дейност и възникнали текущи проблеми с учениците; добрата практика на взаимодействие с отдел „Закрила на детето” и МКБППМН, както и с другите институции, имащи отношение по програмата с подрастващите; дейността по превенция и работа с учащите във връзка с осигуряване на тяхната защита от злополуки и инциденти на пътя.

Статистиката в община Котел през последните години показва застрашителни тенденции на нарастване броя на извършители на престъпления и нарушения от страна на младите хора до 29 години.

Институциите на територията на общината - РУ на МВР, Детска педагогическа стая, МКБППМН, Прокуратура, Отдел ”Закрила на детето” училищни ръководства, кметове по селата работят постоянно по превенцията от рисковото поведение и престъпността сред младите хора. Обществените възпитатели се занимават индивидуално с малолетни и непълнолетни, нуждаещи се от подкрепа и контрол. Работи се с деца, склонни към противообществени прояви.

Институциите на територията на община Твърдица, РУ на МВР, детска педагогическа стая, МКБППМН работят съвместно по превенцията на рисковото поведение и престъпността сред младите хора. През годината регистрираните противообществени прояви в детска педагогическа стая, преминали през прокуратурата и стигнали до МКБППМН –Твърдица са извършени в по-голямата си част от непълнолетни деца от ромски произход. През отчетния период МКБППМН е образувала 30 възпитателни дела и е наложила възпитателни мерки на 16 деца.

III. ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА ЗА МЛАДЕЖТА И МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ

ПРИОРИТЕТ 1. НАСЪРЧАВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ И КАРИЕРНОТО РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА

Стратегическа цел:

Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в България.

Оперативни цели:

1. Подобряване качеството на образованието и неформалното обучение, както и насърчаване на ученето през целия живот, в съответствие с потребностите на пазара на труда;
2. Създаване на благоприятна среда за професионална реализация и кариерно развитие на младите български специалисти в държавната и общинска администрация;
3. Улесняване на прехода от образование към заетост.
4. Разширяване на достъпа до услуги за професионално ориентиране.
5. Намаляване на броя на необхванатите и преждевременно напусналите образователната система лица в задължителна училищна възраст; стимулиране посещението на учебни часове и намаляване броя на отсъствията.

Възможни дейности:

- Осигуряване на чиракуване и стажуване;
- Насърчаване на работодателите да осигуряват възможности за повишаване на квалификацията на млади работници и служители;
- Осигуряване на възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи за улесняване на прехода между образование и заетост;
- Засилване на ефективността на връзките между образователните и обучителните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към заетост;
- Насърчаване на изследователския интерес на учениците и студентите чрез участие в различни проекти.
- Насърчаване на сътрудничеството и възможностите за срещи между работодатели, професионалните училища, обучителни центрове и академичната общност;
- Осигуряване на достъп до професионално образование и обучение на младежи в неравностойно положение - младежи със специални образователни потребности, младежи в социален риск или отпаднали от образователната система;
- Създаване на възможности за стажове в държавната и общинска администрация на студенти от висшите училища;
- Организиране на централизирани конкурси за млади експерти в държавната администрация като модерна практика за прозрачно и ефективно привличане на млади хора за работа в държавните институции;
- Създаване на благоприятна среда за предприятия, обвързани с осигуряване на работни места за младежи;
- Изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020); Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г.; Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.
- Разширяване на достъпа на младите хора до посреднически услуги за намиране на работа чрез информиране и консултиране относно възможностите за мотивационно и квалификационно обучение, изготвяне на индивидуални планове за действие, както и насочване към подходящи свободни работни места, включително и по програми и мерки за заетост и обучение;
- Осигуряване на възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили основно, средно или висше образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост чрез средствата от Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси” по Европейския социален фонд;
- Оборудване и адаптиране на работни места за младежи с увреждания;
- Развитие на бизнес центрове за предлагане на услуги на млади предприемачи;
- Предлагане на обучение на работното място и интегрирано обучение;
- Осъществяване на форми за ефективна работа с родители, които възпрепятстват децата си да посещават детска градина и училище;
- Въвеждане на целодневна организация в учебния процес и преодоляване на трудностите при усвояване на учебния материал;
- Предоставяне на възможности за придобиване на практически опит и усъвършенстване на практическите умения на учениците в гимназиална възраст;
- Повишаване квалификацията на педагогическия персонал;
- Подкрепа за реализацията на Националния план за изпълнение на европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г.

ПРИОРИТЕТ 2. ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО ИНФОРМАЦИЯ И КАЧЕСТВЕНИ УСЛУГИ

Стратегическа цел:

Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

Оперативни цели:

1. Формиране на информационна политика, насочена към младите хора;
2. Осигуряване на достъп до услуги за развитие, основани на младежката работа, индивидуалния подход и оценка на конкретните потребности и особености на младежката възраст;
3. Развитие на дейността на Младежки информационно-консултантски центрове (МИКЦ);
4. Стимулиране на неформалното учене сред младите хора;
5. Насърчаване и подпомагане развитието на талантливите млади хора в областта на изкуството, науката, културата и спорта.

Възможни дейности:

- Организиране на национални, регионални, областни и общински информационни кампании, насочени към младите хора;
- Запознаване на младите хора с публичните институции и с правата им като част от местната общност и като граждани на Република България и на Европейския съюз;
- Насърчаване и подкрепа за развитието на ЕВРОДЕСК като активна европейска информационна мрежа;
- Публично подпомагане и предлагане на качествени консултантски и информационни услуги, предоставящи актуална, систематизирана и достъпна информация, удовлетворяваща широк спектър от интереси и потребности на младите хора;
- Публично подпомагане и предлагане на услуги за организиране на свободното време на младите хора; услуги в подкрепа на личностното и общественото развитие, развитие на жизнено умения, семейно планиране и др.;
- Публично подпомагане и предлагане на консултантска помощ за семейно планиране и развитие на устойчиви семейни модели сред младите хора, включително и за развитие на умения за добро и отговорно родителство.
- Насърчаване и подпомагане на ПЧП и социалното предприемачество в предоставянето на услуги за развитие на младите хора;
- Развитие на мрежата от МИКЦ, в т.ч. подобряване капацитета, повишаване качеството на услугите, разширяване на обхвата
- Разширяване на възможностите за неформално учене на младите хора чрез публично подпомагане и предлагане на услуги за разширяване на знанията, опита и уменията им за приобщаване към ценностите на гражданското общество, науката, културата, изкуството, здравословния начин на живот, безопасността на движението по пътищата и за предотвратяване на противообществените прояви;
- Популяризиране формите на неформалното учене;
- Подобряване на достъпа на младите хора до интернет;
- Разширяване на достъпа до програмата „Младежта в действие“/„Еразъм+“ на младите хора, особено на живеещите в малките градове и селските райони;
- Популяризиране и насърчаване на използването на EUROPASS и YOUTHPASS от младите хора като инструменти за самооценка на знания и умения, включително до умения, придобити в неформална среда;

- Подобряване на възможностите за реализация на социалните и творческите умения на младите хора съобразно техните интереси и стимулиране на инициативността, младежкото творчество и изява;
- Подкрепа на младите дебютанти в изкуствата и в различните културни индустрии;
- Насърчаване на приноса на младежката работа за реализацията на творческите способности на младите хора;
- Подпомагане развитието на млади творци и участието им в европейския и световния културен обмен;
- Подкрепа за млади таланти в сферата на хуманитарните, инженерните и точните науки, културата и др.
- Развитие на Националната информационна система за младежта.

ПРИОРИТЕТ 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ

Стратегическа цел:

Насърчаване на здравословния начин на живот сред младите хора.

Оперативни цели:

1. Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора;
2. Повишаване на сексуалната и репродуктивна култура на младите хора;
3. Насърчаване на физическата активност и спорта сред младите хора;
4. Подобряване на материалната база, даваща възможност за по-добра реализация и ползотворно запълване на свободното време на младите хора.

Възможни дейности:

- Насърчаване и подпомагане на сътрудничеството между младежките работници, здравните специалисти, младежките и спортните организации за утвърждаване на здравословен начин живот сред младите хора;
- Осигуряване на ефективно прилагане сред младите хора на насоките на ЕС за физическата дейност, особено сред младежите с увреждания;
- Разработване и разпространение на здравна информация, съобразена с нуждите на младите хора чрез мобилизиране на младежките информационни мрежи;
- Създаване и прилагане на нови форми на здравно образование за здравословен начин на живот, безопасно поведение и избягване на рискови за здравето практики в училищата, както и насърчаване на здравната просвета в читалищата, младежките средища, спортните и младежките организации, включително и чрез развитие на подхода „Връстници обучават връстници”;
- Подобряване на достъпа на младите хора до подходящи за тях качествени услуги и до съвременна научна информация по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, превенция на нежелана бременност и на сексуално предавани инфекции;
- Провеждане на дискусии с младите хора и учащата младеж по проблемите на превенция на употребата на психоактивни вещества; провеждане на превантивно-информационни кампании по повод международните дни на трезвеността и борбата с тютюнопушенето и др.;
- Подкрепа на дейности, свързани с въпросите на сексуалното и репродуктивно здраве и превенция на болестите, предавани по полов път;
- Създаване на условия за системни спортни и туристически занимания на деца и младежи в свободното време, в т.ч. участие в спортни състезания и турнири;
- Създаване на възможности за обучение на младите хора по въпросите на здравето, спорта и физическата активност.

ПРИОРИТЕТ 4: ПРЕВЕНЦИЯ НА СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ НА МЛАДИ ХОРА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

Стратегическа цел:

Превенция на социалното изключване на младежи в неравностойно положение – младежи в специализирани институции; младежи с увреждания; младежи, напускащи специализирани институции; младежи, страдащи от различни зависимости; бивши затворници и други групи младежи в риск.

Оперативни цели:

1. Осигуряване на социални услуги за младите хора в неравностойно положение;
2. Синхронизиране на младежката политика за лица в неравностойно положение с политиките за закрила на детето
3. Подкрепа на младите хора в неравностойно положение за интеграция и реинтеграция в обществото;
4. Ограничаване на предаването на социалното изключване между поколенията.

Възможни дейности:

- Развитие на социални услуги (включително от типа подкрепа, придружаване, менторство), подходящи за деца и млади хора в риск, в т.ч. и за интегрирането им с мерките за закрила на детето;
- Насърчаване на сътрудничеството между социалните работници, младежките работници и младежките лидери за приобщаване на младите хора в социален риск;
- Подпомагане на социалната адаптация и повишаване на пригодността за заетост на младежите в неравностойно положение;
- Подобряване качеството на социалните услуги за млади хора в специализираните институции и извеждането им в обществеността и осигуряване на подкрепа за тяхното пълноценно интегриране във всички области на обществения живот;
- Насърчаване съпричастността на младите хора към политиките за социално включване;
- Насърчаване дейността на неправителствените организации, работещи в подкрепа на социалното включване на деца и младежи.

ПРИОРИТЕТ 5: РАЗВИТИЕ НА МЛАДЕЖКО ДОБРОВОЛЧЕСТВО

Стратегическа цел

Развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание.

Оперативни цели:

1. Създаване на повече доброволчески възможности за младите хора, особено за трансгранична мобилност чрез по-пълно използване на средствата от програмата на ЕК „Младежта в действие“/„Еразъм+”.
2. Гарантиране правата на младите доброволци.
3. Популяризиране на доброволчеството.

Възможни дейности:

- Присъединяване и осигуряване на прилагането на Европейската конвенция за насърчаване на транснационална дългосрочна доброволческа служба за младежи на Съвета на Европа;
- Насърчаване и подпомагане на участието на българските младежи в международното младежко доброволчество;
- Правно регулиране на статута на младите доброволци и закрила на тяхното здраве и психика;
- Осигуряване на подходящо обучение и квалификация за младите доброволци, свързани с извършваните от младежите доброволчески дейности;
- Удостоверяване и признаване на обучението, опита и уменията, получени от младите хора по време на доброволческата дейност;
- Въвеждане и поддържане на добри практики за управление на млади доброволци за набиране, обучение, стимулиране, наблюдение и оценка, както и за признание на постиженията им;
- Разпространение на добри практики за доброволчески инициативи чрез медиите;
- Дейности за насърчаване на младежкото доброволчество.

ПРИОРИТЕТ 6: ПОВИШАВАНЕ НА ГРАЖДАНСКАТА АКТИВНОСТ

Стратегическа цел:

Осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти.

Оперативни цели:

1. Насърчаване на самоорганизирането на младите хора;
2. Насърчаване на гражданското образование и обучение;
3. Осигуряване на ефективно представителство на интересите на младите хора във формирането, изпълнението и оценката на секторните политики на национално, регионално, областно и общинско ниво;

Възможни дейности:

- Насърчаване и подпомагане на развитието на младежките организации и младежкото представителство от държавата, общините, бизнеса и обществото;
- Стимулиране на гражданската активност на младите хора;
- Популяризиране и мултиплициране на добри практики на младежка гражданска активност;
- Създаване на условия за подкрепа и реализиране на младежки кампании и младежки инициативи;
- Популяризиране и обучение по защита на правата на човека, особено по въпросите на правата на детето, дискриминацията, равнопоставеността между половете, трудовите права на младите хора;
- Обучение на младежки лидери;
- Мобилизиране на участието на младите хора в управлението на местно, областно и национално ниво и в гражданския контрол върху дейността на общинските и държавните органи, включително и чрез кампании за връщане на доверието на младите хора в администрацията;
- Насърчаване на създаването и развитието на младежко представителство;
- Стимулиране на участието на младите хора и техните организации в опазването, подобряването и управлението на природното богатство;

➤ Организиране на кампании и инициативи по актуални теми и в изпълнение на политиките на Европейския съюз, Съвета на Европа и ООН по отношение на младите хора;

➤ Участие в национални срещи на младежките и детски парламенти/съвети.

ПРИОРИТЕТ 7: РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Стратегическа цел

Създаване на привлекателна среда за развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.

Оперативни цели:

1. Осигуряване на ефективен достъп до образование, обучение, информация на младите хора в малките населени места и селските райони;

2. Мобилизиране на участието на младите хора в управлението на местното развитие.

Възможни дейности:

➤ Насърчаване и подпомагане на читалищата като средища за информация, неформално обучение, културно изразяване и гражданско участие в малките населени места и селските райони;

➤ Въвеждане на мобилни форми на младежка и социална работа за младите хора от малките населени места, отдалечените и труднодостъпни райони;

➤ Насърчаване на инициативи на младежите и техните организации в малките населени места и селските райони;

➤ Насърчаване на участието на младите хора и младежките организации в дейностите на читалищата по населени места, както и всички местни инициативи

➤ Електронно приобщаване на младите хора в малките населени места и селските райони;

➤ Насърчаване на микропредприятия и малки предприятия от млади хора за повишаване на заетостта в малките населени места и селските райони.

ПРИОРИТЕТ 8: РАЗВИТИЕ НА МЕЖДУКУЛТУРНИЯ И МЕЖДУНАРОДНИЯ ДИАЛОГ

Стратегическа цел:

Създаване на благоприятна и насърчаваща среда за българските младежи да участват пълноценно в межкултурното и международното младежко общуване.

Оперативни цели:

1. Насърчаване на междуетническото и межкултурното опознаване, толерантност и диалог;

2. Стимулиране и подпомагане на участието на българските младежи в международни и европейски младежки движения.

Възможни дейности:

➤ Насърчаване и подпомагане на мобилността на младите хора в Европа;

➤ Насърчаване и подпомагане на опознаването на отделните етнически общности и техните култури за стимулиране на толерантност, разбирателство и взаимодействие между общностите;

➤ Популяризиране на европейското сътрудничество в младежката сфера;

- Насърчаване и подпомагане на приобщаването на младите хора към европейското гражданство и изучаването на европейски езици и култури;
- Изграждане на умения за работа в мултикултурна и мултинационална среда.

ПРИОРИТЕТ 9: ПОВИШАВАНЕ НА РОЛЯТА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ПРЕВЕНЦИЯТА НА ПРЕСТЪПНОСТТА

Стратегическа цел: Стимулиране на активното участие на младите хора в превенцията на престъпността, особено в превенция на правонарушенията, извършени от млади хора.

Оперативни цели:

1. Ангажиране на местната власт, младежките организации и медиите в превенцията на правонарушенията, извършвани от младежи;
2. Изграждане на доверие между младите хора и правоохранителните органи;
3. Развитие на култура на пътна безопасност сред младите хора.

Възможни дейности:

- Дейности за превенция на правонарушенията, извършвани от млади хора, вкл. информационни, образователни и др. кампании;
- Разширяване и подобряване на услугите за социална реинтеграция на млади правонарушители;
- Подбор и подготовка на специалисти във всички видове институции и организации за развитие на нагласите, знанията и умения за оказване на помощ и подкрепа на младежи с поведенчески проблеми и млади правонарушители;
- Насърчаване и активно участие на младите хора, младежките лидери и младежките работници и младежките организации в превантивни програми и кампании;
- Насочване на спортни програми за превенция на младежката престъпност в специализираните институции за млади правонарушители, както и за ресоциализация на младежи, извършили правонарушение;
- Подобряване на достъпа до правосъдие и до качествена правна помощ за младежите правонарушители;
- Въвеждане на екипен подход и междуинституционално взаимодействие на основата на ясни помагачи цели, общ професионален език и взаимно опознаване на компетенциите, формите и средствата при работа с младежи правонарушители;
- Организиране на програми за пътна безопасност в училищата. Участие в организирането на състезания, викторини, конкурси, тематични изложби и забавни игри, свързани с прилагането на правилата за безопасност на движението по пътищата и разпространение на информационни материали.

IV. ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ И ОБЛАСТЕН ПЛАНОВЕ И НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА МЛАДЕЖТА

Планирани дейности по общини, приети с решения на общинските съвети:

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

V. ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ

НА ЦЕЛИТЕ

За постигане на ефективно наблюдение и контрол, реализирането на плана ще бъде подчинено на следните принципи:

- Прозрачност и отвореност към сътрудничество;
- Ресурсна осигуреност – финансова, техническа и професионална;
- Перспективност – дейностите са съобразени с потенциала за развитие на всички ангажирани в реализацията на плана отговорни институции, както и с политиката на област Сливен за работа с млади хора и приоритетите на Европейската общност;
- Недопускане на дискриминация, въз основа на религиозни и политически убеждения, етническа принадлежност и други принципи.

Държавната политика за младежта се провежда от Министерски съвет чрез министъра на младежта и спорта. В приетия през 2012 г. от Народното събрание Закон за младежта се регламентират задълженията на държавните органи на национално и регионално ниво, на местните органи на самоуправление и на младежките организации в процесите на планиране и реализация на младежката политика.

Областните управители, в съответствие със Закона за младежта и Националната стратегия за младежта 2012-2020 г. осигуряват и координират провеждането на държавната политика на територията на областта чрез изготвяне на областен годишен план за младежта.

Кметовете на общини са пряко отговорни за планирането и провеждането на младежката политика в общините. Те, заедно с общинските съвети, осигуряват отчетност, публичност и прозрачност на общинските политики за развитие на младежта, като предоставят на областните управители общинския годишен план за младежта за текущата година и отчет за изпълнение на дейности за предходната година.

Младежките организации осигуряват младежко участие и представителство при формулирането и изпълнението на политиките за младежта. Младежките организации работят в тясно сътрудничество с централните, регионалните и местни органи. Младежките съвети координират интересите на младите хора в различни области – образование, култура, спорт, екология, здравеопазване, труд и социална политика и др. чрез:

- Участие във формирането, осъществяването и оценката на младежката политика;
- Застъпнически кампании;
- Международно младежко общуване;
- Сътрудничество с общинските и държавни органи на администрацията.

Чрез развитието на Националната информационна система за младежта, администрирана от Министерството на младежта и спорта, се осигурява надеждна информация за потребностите на младите хора, както и за планирането, управлението, наблюдението и оценката на политиките за младежта на национално, регионално, областно и общинско ниво.

VI. ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНИЯ ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА

Наблюдението и контролът ще се осъществяват чрез:

- Организиране и управление на цялостното изпълнение на плана;
- Регулярна комуникация между всички участващи по плана;

- Оценка на управлението на плана;
- Регулярни срещи и контакти между партньорите за осигуряване на оптимална координация и ефективност на дейностите;
- Трансфер на опит.

VII. РЕД И НАЧИН ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА

За да се осигури ефективност на дейностите за отразяване на степента на активност на заинтересованите страни, в интернет страниците на областна администрация Сливен и общините редовно ще се публикуват информационни материали и снимки, отразяващи изпълнението на плановете за младежта.

За постигане на максимална публичност по плана се предвижда:

- Медийно представяне на областния и общинските планове;
- Осигуряване на информация на всички заинтересувани страни – периодично медийно отразяване;
- Пресконференции по време на изпълнение и за представяне на постигнатото в рамките на плана и резултатите от него;
- Регулярно представяне на актуална информация за развитието на дейностите в плана.